

Дневникъ

(стенографски)

на

XVII^{то} обикновено Народно събрание.

Втора извънредна сесия.

24 заседание, четвъртъкъ, 17 август 1916 г.

(Открито отъ прѣдседателя д-ръ Д. К. Вачовъ, въ 4 часа слѣдъ пладне)

Прѣдседателъ: Засѣданието се отвара.

Г. секретаръ ще провѣри списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители, за да се види кои отсъствуватъ.

Секретаръ Н. Калчевъ: Прочита списъка. — (Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Никола Атанасовъ, Иванъ Багárovъ, Стефанъ С. Бобчевъ, Стоянъ Божковъ, Недѣлко Георгиевъ, Иванъ Гешовъ, д-ръ Стоянъ Даневъ, Станчо Донеvъ, Константинъ Досевъ, х. Юсуфъ Ибраимовъ, д-ръ Сава Иванчовъ, Сотиръ Календеровъ, Григоръ Маджунковъ, д-ръ Юрданъ Нейовъ, Маринъ Ничовъ, Тодоръ Ноевъ, Стайко Нѣмски, Паскаль Паскалевъ, Василь Пасковъ, Венедиктъ Поповъ, Георги Поповъ, Христо Радойковъ, д-ръ Фоти Симеоновъ, Илия Стоевъ, д-ръ Димитъръ Тодоровъ, Константинъ Торлаковъ, Марко Турлаковъ, д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ и Крумъ Чапрашиковъ)

Прѣдседателъ: (Звъни) Отъ 245 народни прѣдставители, отсъствуватъ 29. Има налице 216, значи, има достатъчно число, за да може да се разглеждатъ въпроситѣ, поставени на дневенъ редъ.

Постѣпили сѣ заявления отъ нѣколко народни прѣдставители за отпускъ:

Отъ пловдивския народенъ прѣдставитель Делчо Георгиевъ, съ което иска да му се разрѣши 5-дневенъ отпускъ, смѣтанъ отъ 18 того. Които сѣ съгласни съ неговото искане, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Телеграфическо заявление отъ кюстендилския народенъ прѣдставитель Захари Кръстевъ, съ което иска да му се разрѣши отпускъ за днесъ. Които сѣ съгласни съ неговото искане, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Отъ бургазкия народенъ прѣдставитель д-ръ Фоти Симеоновъ, съ което иска, по важни домашни причини, да му се разрѣши 5-дневенъ отпускъ, начиная отъ днесъ. Които сѣ съгласни съ неговото искане, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Отъ никополския народенъ прѣдставитель Недѣлко Георгиевъ, който иска да му се разрѣши, по важни домашни причини, 3-дневенъ отпускъ, считанъ отъ утрѣ нататѣкъ. Които сѣ съгласни съ неговото искане, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Отъ шуменския народенъ прѣдставитель Константинъ Досевъ, съ което иска да му се разрѣши 5-дневенъ отпускъ, по домашни причини, начиная отъ днесъ. Които сѣ съгласни съ неговото искане, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Отъ шуменския народенъ прѣдставитель Методи Петровъ, съ което иска да му се разрѣши 5-дневенъ отпускъ, начиная отъ утрѣ, по домашни неотложни нужди. Които сѣ съгласни съ неговото искане, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, ще отговоря на питането, отправено отъ търновския народенъ прѣдставитель Юрданъ Юрдановъ и плевенския такъвъ Тодоръ Лукановъ къмъ бюрото. Въ питането си тия двама господа отъ страна на парламентарната работническа социалдемократическа група казватъ слѣдното: (Чете)

„Господинъ прѣдседателю! Дневницитѣ на Народното събрание трѣбва да бѣдатъ печатани. Откакъ съществува Народното събрание въ България и докрая на I-та извънредна сесия на XVII-то обикновено Народно събрание тѣ се печатаха по стенографскитѣ протоколи за засѣданията му и се разпространяваха по начинъ, щото българскиятъ народъ, отъ когото изхожда Събранието, да може да слѣди развитието на работата на своето прѣдставителство и самъ непосредствено да контролира дѣйността на своитѣ избраници.

Подъ Вашия президиумъ това стана само съ една единствена сесия на XVII-то обикновено Народно събрание — първата му извънредна сесия. Оттогава, обаче, се изминаха още двѣ редовни сесии на същото Народно събрание, а ето изминава и трета, именно втората извънредна сесия, все подъ Ваше прѣдседателствуване, но дневницитѣ на тѣзи три сесии не се печататъ и, както се вижда, нѣма да се печататъ. Никой не знае, дали въобще нѣкога ще бѣдатъ тѣ печатани и, ако да, кога ще стане това. Нѣщо повече. Една незаконна и въ въпиюще противорѣчие съ българската конституция цензура се е установила отъ военнитѣ власти при пълното ведение и съзнателно, макаръ и крайно грубо и прѣдизвикателно, използване нейно отъ правителството, и тая цензура, прѣвърната въ инструментъ за прикриване и потисничество на политическата мисль въ България, както и въ срѣдство за скриване отъ очитѣ на народа на всички злодѣяния, злоупотрѣбления съ властѣта за гешефтарски цѣли на всички кражби и други срѣдства, съ които хората на българската буржоазия си служатъ за да увеличаватъ богатствата си, да трупатъ милиони, като оскъпѣватъ живота, хвърлятъ въ гладъ и мизерия народнитѣ маси, тая цензура, казваме, се е наложила и на самото Народно събрание. Тя не допуска нито да се печататъ въ вѣстницитѣ стенографскитѣ протоколи за засѣданията на Народното събрание, нито дори да се даватъ кратки извлѣчения отъ тѣхъ.

На нашите интерпелации, питання и протести за това динично и толкова дръзко тъпчене на българската конституция, за това — съ други думи казано — толкова явно прѣдизвикателно и смѣло проповѣждане отгорѣ на беззаконието и безредието въ ужъ „правовата“ българска държава, и то отъ най-висшия проповѣдникъ на „реда и законността“, правителството мълчи и Вие сами виждате, че то не само не намира нито една дума да оправдае повѣдението си, но и не намира куража да проговори прѣдъ народното прѣдставителство.

Съ ненамисането си да прѣмахнете наложената по изложения дотукъ начинъ цензура и особено съ непечатане на стенографскитѣ протоколи отъ засѣданията на Народното събрание, Вие, очевидно, се солидаризирате съ правителството и ставате неговъ съучастникъ или оръдие въ тъпченето на конституцията.

Парламентарната група на Работническата социалдемократическата партия протестира противъ подобно едно разбиране на дълга си отъ Ваша страна и третиране на Народното събрание и на българския народъ. Тя иска най-настойтелно да разпоредите незабавно за напечатването на дневникътъ на XVII-то обикновено Народно събрание и на дѣлното имъ разпространение. Ако политиката и дѣлата на правителството, споредъ разбирането и желанието на послѣдното, сѣ такива, че за туй правителство е по изгоднo да ги върши задъ гърба на народа, да ги крие отъ него, то ни най-малко не е така за насъ. И Вие нѣмате право да скривате отъ очитѣ на народа дѣйността на Народното събрание и мислитѣ, които въ неговата срѣда се насочватъ срѣщу тая политика и тия дѣла, чрѣзъ напечатване на дневникътъ на Събранието.

Съ нищо неоправданата и очевидно скрѣдена, прѣдъ невъзможността друго да се каже, басня, че книга нѣмало, т. е., че българската държава въ продължение на двѣ години не била въ състояние да си достави малкото количество хартия, която е нужна за печатане на дневникътъ, не може да Ви извини. Тая басня е най-категорично опровергана досега отъ голѣмия вносъ на книга, която се употребява ежедневно въ огромни количества, за да се печататъ въ стотици хиляди екземпляра ежедневно всевъзможнитѣ заблуждения на народа и вѣнцехваленията на фаталнитѣ за него политика и дѣла. Слѣдователно, свършено ясно е, че непечатането на дневникътъ е едно съзнателно поддържане и продължение на незаконното дѣло на цензурата. За него Вие съзнателно поемате дѣлъ отъ отговорността, която хората на правителството единъ день трѣбва да понесатъ и ще понесатъ.

Прочее, отъ името на групата въ Парламента, въ която се числимъ, ние искаме да ни отговорите незабавно:

1) Защо досега не сѣ печатани и раздадени и защо и сега не се печататъ и раздаватъ стенографскитѣ протоколи отъ засѣданията на XVII-то обикновено Народно събрание.

2) Какво сте направили или мислите да направите, за да се прѣмахне цензурата и надъ Народното събрание, като се допусне въ вѣстникътъ поне печатането на тия протоколи или извлѣчения отъ тѣхъ и като се печататъ протоколитѣ отъ бюрото на това Събрание.

3) Кога ще се напечататъ казанитѣ протоколи“.

Въ отговоръ на това питане имамъ честъ да изложя слѣдущото. Споредъ свѣдѣнията, дадени отъ началника на Стенографското бюро, протоколитѣ се приготвяватъ своевременно и всѣки народенъ прѣдставителъ може да се удостовѣри, като иде да поправа своитѣ рѣчи. Само протоколитѣ отъ послѣднитѣ нѣколко засѣдания не сѣ приготвени.

Колкото се отнася до печатането на тия протоколи, имамъ да заявя слѣдното. Канцеларията на Народното събрание още на 23 мартъ се е обърнала къмъ дирекцията на Държавната печатница да иска да знае, защо се забавя печатането на дневникътъ, защо се не изпращатъ да се раздаватъ на народнитѣ прѣдставители; ако има нѣкои спънки да ги съобща, а въ сѣщото врѣме, защо не се пращатъ дневникътъ, съгласно едно рѣшение на Народното събрание отъ минало врѣме, като притурка на „Държавенъ вѣстникъ“.

Държавната печатница съ писмо № 1813 отъ 23 мартъ 1916 г. отговори: (Чете) „Досега дневникътъ на XVII-то обикновено Народно събрание, I извънредна сесия, книга IV, засѣдания 76—91 край, по липса на хартия, се печатаха въ 2.000 тѣла, безъ да се прилагатъ при „Държавенъ вѣстникъ“, отъ които 500 тѣла се прѣдадоха въ канцеларията на Народното събрание, а другитѣ 1.500 тѣла сѣ складирани въ Държавната печатница.

Послѣ туй канцеларията на Народното събрание на-

ново, съ писмо отъ 17 априлъ 1916 г., пише на Държавната печатница слѣдущето: (Чете) „Въ отговоръ на писмото Ви отъ 23 мартъ подъ № 1813, имамъ честъ да Ви съобща, г. директоре, че отъ складиранитѣ въ печатницата 1.500 екземпляра, IV книга, засѣдания 76—91 — послѣдното, отъ дневникътъ на XVII обикновено Народно събрание, I извънредна сесия, трѣбва да се изпратятъ по единъ екземпляръ на г. г. народнитѣ прѣдставители, които тѣ иматъ право да получатъ, съгласно чл. 102 отъ правилника за вжтрѣшния редъ на Народното събрание, разбира се, ако не сѣ имъ изпратени на коли, като приложение на „Държавенъ вѣстникъ“, а останалитѣ слѣдва да се изпратятъ по 1 екземпляръ на абонатитѣ на „Държавенъ вѣстникъ“, и то прѣдидно, щомъ за всѣчки нѣма, на министерствата (за всѣко отдѣление по 1 екземпляръ), Върховната смѣтна палата, банцитѣ, сѣдилищата, окръжнитѣ управления и другитѣ учреждения, които най-много си служатъ съ тѣхъ.

При това за неизлишно считамъ да Ви съобща, че до колкото е извѣстно на повѣрената ми канцелария този редъ за печатане и изразходване на дневникътъ на Събранието е установенъ още прѣзъ 1899 г. отъ една комисиия, състояща се отъ членове на бюрото на Народното събрание, делегати на Министерството на търговията, промишлеността и труда и такива отъ дирекцията на печатницата, протоколитѣ на която вѣроятно се намиратъ или въ печатницата, или въ министерството, и споредъ които печатницата въ замѣна на премията, която получава отъ Народното събрание за напечатанитѣ въ повече отъ 500 екземпляра дневници и увеличението на абонамента на „Държавенъ вѣстникъ“ отъ 20 на 26 л., станало тогава, се е задължило да печата и праща на всѣчки абонати на вѣстника дневникътъ като притурка — премия“.

Подиръ туй Държавната печатница отговори съ писмо отъ 1 априлъ, че не може да печата повече отъ 2.000 тѣла, защото липсва книга и каза: (Чете) „Тоя начинъ ще продължи и занаяпрѣдъ по слѣднитѣ причини:

1) нуждата отъ хартия още продължава да се чувствава,
2) цѣната ѝ до тоя моментъ е утроена,
3) числото на абонатитѣ на „Държавенъ вѣстникъ“ достигна до 10.000 и

4) кредитътъ на Държавната печатница е ограниченъ и прѣдвиденъ за нормалнитѣ врѣмена.

Ако ще трѣбва да се продължи стариятъ редъ по отпечатване на дневникътъ на Народното събрание, канцеларията Ви ще трѣбва да плаща близо 300 л. за всѣка печатна кола въ 10.000 екземпляра и да се има винаги подъ разположение хартия.

До миналата година, когато се печатаха дневникътъ въ 7.000 тѣла, колата струваше 185 л., а днесъ при голѣмата скѣпотия на хартията колата ще достигне до 300 л. или общо прѣсметнато 600 коли годишно и по 300 л. ще струватъ 180.000 л.“

По тия съображения дирекцията на Държавната печатница бѣше заставена най-главно по липса на хартия да ограничи печатането на дневникътъ въ 2.000 екземпляра и даже да отпечата „Държавенъ вѣстникъ“ на 4 страници.

Докато нормалнитѣ врѣмена се възстановятъ, дирекцията на Държавната печатница Ви моли, г. прѣдседателю, да разрешите печатането на дневникътъ да става въ 2.000 тѣла, което ще струва 130 л. колата или за 600 коли 78.000 л. Тия тѣла ще се разпратятъ по наредбата Ви на народнитѣ прѣдставители, министерствата, банцитѣ, сѣдилищата и окръжнитѣ управления“.

Вслѣствие питането, което направи парламентарната група на Работническата социалдемократическа партия, регистрирано на 11 того, на 12 того много бързо се писа на дирекцията на Държавната печатница: (Чете) „Прѣдъ видъ отправеното питане отъ нѣколцина народни прѣдставители, моля Ви, г. директоре, да ми съобщите най-късно днесъ до обѣдъ, защо е спрѣно печатането на стенографскитѣ дневници на Народното събрание“.

Дирекцията отговори съ писмо отъ сѣщата дата: (Чете) „Имамъ честъ да Ви отговоря, г. прѣдседателю, че печатането на дневникътъ на Народното събрание, както и други държавни работи, се прѣустановиха, поради липса на материали и мѣчното имъ доставяне отъ странство.

За лентитипнитѣ машини, съ които се нареждатъ дневникътъ, липсваше бензинъ, газъ и работници отъ дълго врѣме, а рѣчни словослагатели мѣчно се намиратъ въ днешно врѣме. Независимо отъ това, военното положение струпа много непрѣвидени работи, за изработването на които трѣбваше да се прѣкрятъ дневникътъ, изданията на статистиката и много други работи, даже и „Държавенъ вѣстникъ“ се намали на 4 страници.

Дирекцията е взела всички мърки да се снабди с газ и хартия, както и с технически работници, ако временно се прикомандироваат от военните власти за изработването на дневниците и другите работи.

Както виждате, г-да, канцеларията на Народното събрание е направила всички нужни постъпки, за да може дневниците да се излизат. Никакви други съображения не е имала, и хвърлените упръци от парламентарната група на Работническата социалдемократическа партия или по-добър от народните представители г. г. Юрданъ Юрдановъ и Тодоръ Лукановъ сж неоснователни. Азъ ги отхвърлям категорически, защото никогажъ председателството не е имало намърение да скрива било от народа или от народните представители това, което се говори въ Народното събрание. Не зависи от председателството да изкарва дневниците по-скоро, отколкото това е възможно.

Колкото се отнася до упръците, които сж насочени към цензурата, председателството не е компетентно да се меси въ военните работи. Сигурно военните намиратъ, че цензурата е необходима при сегашните обстоятелства и затуй я прилагатъ, но председателството не е въ състояние да отменява никаква цензура и не е отговорно за това, че не се позволява да се печати въ ежедневните вѣстници това, което се говори тукъ на приличенъ или неприличенъ езикъ.

Доволенъ ли сте, г. Лукановъ, отъ отговора?

Т. Лукановъ: Не само че нашата група е недоволна, но азъ ще бъда принуденъ да изложа въ нѣколко думи голѣмата неоснователностъ на това, което се говори тукъ, за да се извини непечатането на дневниците. Прѣди всичко ще отбѣлжа, че и въпросъ не може да става за нередовности въ приготвянето на стенографските протоколи. Тия протоколи, знаемъ много добръ, че се приготвяватъ извънредно редовно, точно на време и че всички протоколи на заседанията, начина отъ августъ 1914 г., когато се привърши I-та извънредна сесия на XVII-то обикновено Народно събрание, сж готови за печатане. Тѣй щото тая въпросъ трѣбва да се отдѣли съвършено и нѣма никаква връзка съ това, което ние искаме съ нашето питане.

Колкото се касае до извинението, което се прѣдстави, че липсва книга и че нѣма словослагатели за 6-тѣ коли седмично отъ дневниците на Събранието, които трѣбва да се прилагатъ като притурка къмъ „Държавенъ вѣстникъ“, вие всички чувствувате колко това извинение е неоснователно. Не само това извинение е неоснователно, но то иде като едно прѣдизвикателство, защото ние всички виждаме отъ 1914 г. насамъ, прѣди още границитъ на страната да бѣдатъ затворени — поради европейската война, а тѣй сжщо и слѣдъ обявяването на общоевропейската война — какво огромно количество хартия е внесено въ страната. Не само за никого не е тайна, но, ако щете, всѣки е бакисалъ да чеге въ 11 ежедневника повтарянето на едни и сжщи телеграми и съобщения. Частнитѣ лица доставиха огромно количество хартия за тия издания, а българската държава не намъри възможностъ да си достави въ 2 години и нѣщо хартия, за да се напечататъ 340 или 350 коли годишно отъ дневниците като приложение на „Държавенъ вѣстникъ“. Виждате, че това извинение е съвършено неоснователно и то иде да потвърди това, което казваме въ нашето питане, че цензурата се поддържа и подъ другъ видъ, по другъ начинъ отъ самото Народно събрание.

Г. г. народни представители! Въ това, което е писано отъ бюрото до Държавната печатница, има нѣщо, което трѣбваше да осъди самиятъ г. прѣдседателъ на Народното събрание. Директорътъ на Държавната печатница си е позволилъ да ограничи издаването на дневниците самъ, безъ да пита когото да било. Нѣщо повече. Когато направилъ това съ издадената книга IV отъ протоколитъ на I извънредна сесия на XVII обикновено Народно събрание, по-нататъкъ, щомъ тази работа е минала съ мълчание, си е позволилъ — не зная какъ да го квалифицирамъ — въобще да спрѣ печатането. Бюрото на Народното събрание, като е било изправено прѣдъ тая фактъ, не само не е направило нищо въ течение на 2 години, но чакъ въ 1916 г., мартъ мѣсець, когато направихме тукъ въпросъ въ края на сесията, се принуди да създаде една прѣписка, на основание на която да може да прави това празно извинение, че книга нѣма. Но то не е направило нищо за прѣмахването на онази прѣчка, която не прѣстава за насъ да сжществува, за да може да се печататъ дневниците, а напротивъ мълчи си, и чакъ сега, когато го изправихме прѣдъ необходимостта да се обясни прѣдъ народнитѣ представители, изважда това писмо отъ мѣсець априлъ и излиза съ това извинение, че книга нѣмало.

Какво е направило то отъ своя страна, за да се прѣмахне това прѣпятствие, не казва.

Когато по този въпросъ прѣдседателството мълчи и респективниятъ министъръ, подъ вѣдомството на когото е Държавната печатница, не прави нищо възможно за доставянето на хартия и на всичко необходимо и когато, отъ друга страна, печатането на всичко необходимо за държавата въ печатницата върви, очевидно е, че тукъ има една друга цѣль, която се гони съ спирането печатането дневниците на Народното събрание.

В. Коларовъ: Една обструкция.

Т. Лукановъ: И ако тукъ се правятъ отъ прѣдседателството такива извинения, които, както виждате, сж лишени отъ всѣкакво основание, то е, за да каже на народното прѣдседателство: азъ много не искамъ да зная, на ви единъ отговоръ, какъвто сжмъ принуденъ да ви дамъ, единъ отговоръ съвършено несъстоятеленъ, въ всѣки случай знайте, че до края на войната дневниците нѣма да се печататъ.

Г. Кирковъ: Не позволяватъ военните. Подчиняватъ се още и на военната цензура.

Т. Лукановъ: Отговорътъ има тая категориченъ смисълъ, именно: съвършено неоснователенъ и противозаконенъ отказъ за печатането на дневниците. Но непечатането на дневниците може да принесе пакости, които надлежитъ министри би трѣбвало да париратъ. Печатането на дневниците е необходимо, а така сжщо и раздаването имъ на учрѣжденията, щомъ тукъ се прокарватъ маса закони, които често пѣти изискватъ тълкувания. Г. г. народни представители! Вчера, по-онзи день, прѣди нѣколко заседания, вие виждате, какъ по нѣкои текстове на закона сме принудени да поискаме декларации отъ вносителите на закона, надлежитъ министъръ, или отъ докладчика. Вие виждате какъ докладчикътъ и министърътъ правятъ разяснения на нѣкои текстове, които се протоколиратъ и служатъ за основа при тълкуванието на извѣстни разпоредения въ държавнитѣ учрѣждения. Вие лишавате държавнитѣ учрѣждения отъ тия автентични тълкувания за прилагането на законитѣ и по тая начинъ вие сами създавате единъ смутъ въ тълкуването на тия закони. Ако тукъ трѣбва да се обяснятъ фактически, азъ ще ви цитирамъ два примѣра, извънредно важни. Ние подадохме онзи день едно питане за неплащането допълнително възнаграждение на пернишките работници, които сж повече отъ 3.000 души. Това неплащане на допълнително възнаграждение става възъ основа на едно тълкуване, което дава директорътъ на мината, че тия работници не били професионални и затуй не би трѣбвало тѣ да получатъ добавъчно възнаграждение. Обаче дадено е тукъ тълкуване на закона съ едно изявление на министра на финанситѣ, което е протоколирано въ дневниците на Събранието, и ако тия дневници бѣха напечатани и той ги имаше нарѣка, нѣмаше да има тази дързостъ да прави подобно тълкуване и да лишава 3.000 работници отъ такова възнаграждение. Имаме другъ случай при добавъчното възнаграждение на държавнитѣ служащи, които не сж на мѣстото, кждѣто живѣятъ тѣхнитѣ родители, а служатъ въ другъ градъ временно командировани. Споредъ закона тия служащи, като издържащи своитѣ родители, трѣбва да получатъ добавъчно възнаграждение. Това добавъчно възнаграждение, по тълкуването на Министерството на финанситѣ, командированитѣ чиновници нѣма да получаватъ, защото въ закона е казано: „които издържатъ родители, живущи при тѣхъ“. При прокарването на закона се дадохъ разяснения, отъ които се вижда, че всички, които издържатъ родители, ще трѣбва да получатъ това добавъчно възнаграждение. Ако дневниците на Народното събрание се намираха въ ръцетъ на началникитѣ на учрѣжденията, подъ вѣдомството на които служатъ тия чиновници, тази неразбория, тази дълга прѣписка, това губене на време, дали трѣбва да се плати на тия хора или не, а тѣй сжщо осъгаването на тия хора, нѣмаше да се случи. Азъ нѣма да продължавамъ да ви цитирамъ.

Прѣдседателътъ: Моля, накратко.

Т. Лукановъ: Г. прѣдседателю, азъ накратко говоря и ще свърша много бързо.

Г. г. народни представители! Нѣма да ви цитирамъ по-нататъкъ примѣри тѣй фразантни, както цитирани, за да се убѣдите, че дневниците на Народното събрание трѣбва

да се намиратъ въ рѣцѣтъ на чиновницѣтъ и учрѣжденията, които ще работятъ и прилагатъ законитѣ. Но може ли да става тукъ споръ за другъ единъ по-важенъ въпросъ? Дневницѣтъ на Народното събрание трѣбва да се намиратъ въ рѣцѣтъ на избирателитѣ на това Народно събрание. Скъсването на връзката между Народното събрание и между избирателното тѣло стана пълно, окончателно слѣдъ обявяването на военното положение и цензурата попълни това скъсване на връзката съ спиране издаването дневницѣтъ на Народното събрание. Вие ми казвате: азъ не съмъ направилъ нищо да попълня това скъсване на връзката между избирателитѣ и Народното събрание. Но съвсѣмъ очевидно е, че вие не правите нищо, за да се прѣмахне това прѣпятствие. Извинявате цензурата съ това, че можеби военнитѣ намиратъ, какво трѣбва да има цензура, както можете и да кажете, че военнитѣ намиратъ, какво нѣма нужда отъ никаква конституция, отъ никакъвъ министъръ-прѣдседателъ, отъ никакво Народно събрание и че, слѣдователно, нашата работа е свършено безполезна. Но можете ли вие да вземете въ съображение това, че военнитѣ могатъ да намиратъ, по угодата си или по своитѣ разбирания, това или онова, за потребно, когато не е въ кръга на тѣхнитѣ права да прѣмахватъ това или онова възъ основа на своитѣ разбирания? Вие изваждате тукъ едно съображение въ подкрѣпа на цензурата, което не говори нищо друго, освѣнъ че вие се присъединявате напълно, чрѣзъ спирането печатането на дневницѣтъ и разпространяването имъ, къмъ това, което се прави ежедневно отъ цензурата и военнитѣ.

Я. Сакжзовъ: Абдикирате отъ правата на Парламента.

Т. Лукановъ: И слѣдъ това, г. г. народни прѣдставители, когато прѣдседателъ извинява цензурата и попълва нейното дѣйствие съ спирането на дневницѣтъ; когато министерството не намѣрва случай да се обясни по въпроса за цензурата, а я търпи и намира угодна за себе си; кога гласувате редица постановления за поддържане на военното положение и цензурата, безъ да можете да знаете какво правятъ тѣ; когато вие сте принудени да гласувате всевъзможни бѣлжки по закона за бюджета, по чл. 7 или по нѣкой другъ законъ, и да ги гласувате по единъ крайно своеобразенъ начинъ; когато въобще вие бѣхте абдикирали още веднѣжъ напълно отъ вашитѣ длѣжности при искането да се печататъ дневницѣтъ на Народното събрание, ние не само не можемъ да бѣдемъ доволни отъ отговора на г. прѣдседателя, но трѣбва да признаемъ, че отъ високото мѣсто, което заема той, и отъ вашето собствено мѣсто, което заемате вие като болшинство и Парламентъ, абдикирате напълно отъ вашитѣ задачи като прѣдставители и оправдавате всѣка постѣпка, всѣко дѣйствие, всѣка мисль, които прѣмахватъ напълно правата на българския гражданинъ и които турятъ една тъмна завѣса между вашитѣ дѣйствия тукъ, въ Парламента, и вашето избирателно тѣло. Ако вие се присъединявате къмъ това, ако собствено вие считате, че тази роль ви допада, вие ще одобрите този отговоръ на г. прѣдседателя, обаче ние не можемъ да го одобримъ, защото нѣмаме никакъвъ интересъ и не може да отговаря нашето поведение въ такъвъ случай на никаква нужда да държимъ тъмнота между насъ и избирателитѣ. Ако правителството и Народното събрание иматъ нужда да покриятъ съ тъмно було своята политика и своитѣ дѣйствия, ние искаме нашитѣ дѣйствия и мисли да станатъ свършено ясни на народа. Ето различието, при което се намираме тукъ двѣтъ страни по въпроса за непечатането дневницѣтъ на Народното събрание. Този отговоръ е почти прѣдизвикателенъ, той е крайно неоснователенъ и затуй ние, като протестираме противъ непечатането на дневницѣтъ, настояваме да се намѣри книга, защото такава има изобилно и може да се докара отъ държавата, и въ най-кратко врѣме дневницѣтъ да се отпечататъ и да се раздадатъ на народнитѣ прѣдставители и избирателитѣ.

В. Коларовъ: Министъръ-прѣдседателъ бѣше обещалъ да се отпечататъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Като нѣма книга, какъ може?

Прѣдседателъ: (Звъни) Моля ви се. Когато България излѣзне благополучно отъ кризата, всичко ще се нареди.

Т. Лукановъ: Но голѣмъ въпросъ е, дали тогава ще остане нѣщо отъ България, ако работите въ тази тъмнина.

Прѣдседателъ: България ще стане по-голѣма, отколкото вие я искате.

Министъръ П. Пешевъ: България ако не остане, вие поне ще останете.

Т. Лукановъ: Ще останатъ камѣнитѣ около нашия градъ — то се знае.

Прѣдседателъ: Толкова далеко недѣйте отива, защото сте народенъ прѣдставителъ.

Г. г. министритѣ съобщаватъ, че сѣ готови да отговорятъ на питанята, отправени отъ г. г. народнитѣ прѣдставители.

Най-напрѣдъ, г. министъръ-прѣдседателъ желае да отговори.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Най-напрѣдъ ще отговоря на питането на г. Паскова, струмишки народенъ прѣдставителъ, и послѣ на питането на социално-демократическата парламентарна група, именно на народния прѣдставителъ г. Георги Димитровъ — питане по спѣшностъ.

Прѣдседателъ: Г. Пасковъ тукъ ли е?

Обажда се отъ лѣвицата: Отсѣтствува.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Питането на г. Паскова е: защо не се даватъ държавни помощи на бѣднитѣ сѣмейства въ Македония — въпросъ, който е разрѣшенъ, даватъ се помощи отдавна. Така щото, и тукъ да бѣше г. Пасковъ, излишно бѣше питането му. Този въпросъ е разрѣшенъ. Сега ще даваме още и на други даже, които ще дойдатъ.

Второто питане е на г. Димитрова, за столичния хлѣбъ. То е отъ 1 августъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. Георги Димитровъ.

Г. Димитровъ: Питането, което, г. г. народни прѣдставители, нашата парламентарна група отправи на 1 августъ къмъ г. министъръ-прѣдседателя, се отнася до лошото качество на хлѣба въ София и въ нѣкои други градове на България.

Извѣстно е, че отъ нѣколко мѣсеци насамъ главното тилово управление взе всички храни въ свое разпореждане...

Нѣкой отъ крайната лѣвица: Въпрѣки закона за обществената прѣдвидливостъ.

Г. Димитровъ: ... и то продоволствува съ брашно София, Пловдивъ, Русе, Варна и още нѣколко други градове на страната. Брашното, което се дава отъ главното тилово управление, за София специално, констатира се множество пжти, че е свършено недоброкачествено. Анализата, която се направи въ химическата лаборатория на Софийската община, установи на нѣколко пжти, че това брашно съдържа отровни примѣси, то е прѣмо негодно и отровно. Такова тоже брашно се дава въ другитѣ градове, дѣто тилово управление продоволствува населението. Общо е недоволството въ София и въ всички други градове отъ това недоброкачествено, зрѣдно, отровно брашно. На протеститѣ, които се чуваха отъ различни страни, главното тилово управление отговаряше, че то нѣма никаква вина, че то дава еднакво брашно, както за войската, така и за населението въ София, и че, ако хлѣбътъ е лошъ, то това, сигурно, се дължи на фурнижнитѣ, които правятъ всевъзможни примѣси и фалшифициратъ даваното имъ брашно. На второ мѣсто, главното тилово управление стовари вината върху главната реквизиционна комисия, че оттамъ го получава лошо брашно. И вината се прѣхвърляше отъ едни органи на други. А фактътъ, който съществува, е този, че софийското население и населението и отъ другитѣ провинциални градове, продоволствувани отъ тилово управление, яде лошъ и отровенъ хлѣбъ. Въ послѣднитѣ нѣколко дена се почувствува едно малко подобрене на хлѣба въ София. Самото това подобрене, обаче, е свършено недоволствено. Тилово управление дава брашно въ недостатъчно количество, и затуй всѣки день отъ ранна сутринъ прѣдъ всички фурни множество жени, мѣже, дѣца чакатъ за хлѣбъ, но по-голѣмата частъ отъ тѣхъ се връщатъ, безъ да получатъ хлѣбъ и ставатъ постоянно сбивания, инциденти. И ние знаемъ въ София десетки и стотици сѣмей-

ства, които всяка вечер лъгат без хляб, защото не успели да си вземат от фурнитъ. От една ревизия, която общината направи миналата недѣля въ всички фурни, се установи, че фурнаджиитъ въ София приобтѣватъ въ известни случаи до фалшификации, но тѣ се отнасятъ до теглото, тѣ се отнасятъ до омѣсането, тѣ се отнасятъ до количеството на водата, но тѣ не се отнасятъ до качеството на хляба. Намѣри се хлябъ отъ такова качество, каквото брашно е дало тилового управление. Обаче констатира се този фактъ, че въ всички фурни въ София въ недѣля — а това сѣщото е и въ всички други дни — брашното, което е дадено, отговаря едва на половината отъ необходимото количество за населението на столицата. И излиза, че половината отъ населението на София не може да се снабди съ хлябъ просто поради недостатъчното количество брашно, което е дадено на София.

Г. г. народни прѣдставители! Това положение не може да се понася по никой начинъ по-нататъкъ. Ние направихме нашето питане на 1 августъ, като спѣшно питане къмъ г. министъръ-прѣдседателя, и искаме да вземе веднага необходимитъ мѣрки. Ние намирахме, че това, което става съ хляба на народа у насъ, се дължи не на недостигъ на жито, не на недостигъ на храна, а на хилядитъ злоупотрѣбления, които се вършатъ съ прѣхраната на народа, и че на тѣзи злоупотрѣбления трѣбва да се тури най-сетнѣ край. Ето защо се обърнахме къмъ г. министъръ-прѣдседателя да даде публиченъ отговоръ по тоя важенъ, жизненъ и неотложенъ за населението въпросъ.

Настояваме, прочее, да чуемъ тѣзи обяснения и да се взематъ необходимитъ мѣрки не само за София, а за цѣла България.

Прѣдседателтъ: Има думата г. министъръ-председателтъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Трѣбва да бждемъ справедливи и да признаемъ, че докогато комитетътъ за прѣвидливостта хранѣше населението, нѣмаше незадоволства. Никой отъ васъ не призна тая заслуга на комитета, което не е справедливо. Нѣмаше оплаквания до януарий по прѣхраната.

В. Коларовъ: Г. министре! Имаше. Азъ съмъ се оплаквалъ до Васъ за Пловдивъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Особено София ядѣше доста добъръ и евтинъ хлябъ. А знае се, че отъ всички държави най-евтинъ е хлябътъ въ България.

Ю. Юрдановъ: Естествено, земеделска страна е България.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Откогато се услови въпросътъ и войската поиска да дава прѣхрана и на населението...

Г. Кирковъ: Уредиха си своята работа, та взематъ и друга.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: ... захванаха да се оплакватъ отъ лошото качество на хляба въ София. Нѣмаше нужда да се оплакватъ; защото и ние ядемъ отъ сѣщия хлябъ, който ту е смѣсенъ, ту несмѣсенъ, кога съ кукурузъ, кога съ ржжъ и т. н. На всѣки случай, хлябътъ не е такъвъ, какъвто трѣбваше да бжде и съгласно постановлението на Министерския съвѣтъ.

С. Момчевъ: Какъвто е отъ два дена.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: А това постановление е: брашното въ градоветъ, по типъ: 75% брашно отъ жито, 25% смѣсъ кукурузъ или ржжъ. (Възражение отъ крайната лѣвица) Това постановление и досега е въ сила. Това го знаятъ и въ общината, знаятъ го особено тѣзи, които правятъ питането, защото сѣ членове на общината въ София. Но управлението, което дава жито или храна за прѣхраната на градското население, казва, че се опасява, какво житото, бидейки малко, ще се свърши, и ще бждемъ принудени да употребяваме само царевича, и затуй се измѣнява типътъ въпрѣки нашето постановление.

Г. Кирковъ: Невъзможенъ типъ!

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: По едно врѣме въ общината тукъ се забѣлѣза, че хлябътъ, който

се дава на гражданитъ, не е еднакъвъ съ оня, който се дава на войската. Нѣколко пѣти ние правихме анкети — бѣхме се обърнали на единъ видъ пекарница, хлябъ се по-сѣше въ Министерския съвѣтъ, жито се носѣше, брашна се носѣха — защото ние отблъзнахме да изучимъ този въпросъ. И когато устно и писмено ни се казваше: „Страхътъ е много голѣмъ, защото въ България нѣма достатъчно жито“, азъ твърдѣхъ, твърдя и сега, че старо жито още има въ България, само че то не иде само въ градоветъ и по фронтоветъ, а трѣбва да се измѣли и донесе.

Г. г. народни прѣдставители! Бѣше ни твърдѣ неприятно да слушаме, че по фронтоветъ нѣмало хлябъ по типа и достатъчно, тогава когато правителството даваше постоянно всички улеснения.

Обаждатъ се отъ крайната лѣвица: Вѣрно е туй.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Зарадъ туй вземахме бързи мѣрки, за да може да се докара колкото е възможно по-скоро жито и брашно и да не се правятъ тѣзи икономии, защото България има достатъчно храни. По тая причина Министерскиятъ съвѣтъ дори изпрати двама отъ своитъ министри да обиколятъ Видинско, Раховско, Ломско, Врачанско, гдѣто намѣриха достатъчно жита. Ускори се прѣносътъ, улесни се той, допълни се оня недостигъ, който се показваше, че сѣществуваше на фронта. Но когато бѣхме заети съ въпроса за прѣхраната на войската, въ столицата ние страдахме. Като-че не се обърчаше внимание на София и на Пловдивъ, на които се даваше безразборно ту жито, ту кукурузъ, ту ржжъ, ту брашно, както дойде.

Г. Кирковъ: Ту боклукъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Така щото, въ известни дни хлябътъ въ столицата не бѣше добъръ, бѣше дори съвършено злочастивенъ. И общината, и санитарната властъ ни се струваше по обичай да пишатъ, отколкото да работятъ. Защото, вмѣсто да се занимаваме съ анализиране на брашното, то можеше веднага да се промѣни, да се замѣни съ друго, толкозъ повече, че анализътъ не е билъ за цѣлото брашно, а само за известна частъ. Чудно бѣ, че брашната отъ едно мѣсто на известни фурни отговориха на типа, а сѣщитъ брашна на други фурни — не отговориха на типа. Въ края на краищата, когато възложихъ на полицията да направи обискъ по фурни, оказа се, че причината на тая нередовностъ е и въ хлябаритъ. Напр., прѣдседателтъ на хлябарското дружество е раздавалъ на членоветъ на това дружество брашно толкова, колкото той е мислѣлъ, че могатъ да го изработятъ: на одного давалъ петъ чувала, на другиго — два чувала, на трети — десетъ чувала и т. н. Хлябаритъ, отъ своя страна, сѣ правѣли една такава комбинация, щото отъ всѣки единъ чувалъ да си оставятъ настрана по нѣщо. И въ продължително врѣме събрано едно такова брашно, когато прѣдседателтъ на този еснафъ е давалъ по-малко на хлябаритъ, защото по-малко е получилъ отъ интендантството, тогава тия приятели сѣ размѣсвали отъ старото си брашно, което сѣ задържали. И заради туй хлябътъ въ града излизалъ лошъ отъ оня, който се дава на войската. И въ много случаи тукъ, въ столицата, имаше въ нѣкои фурни хлябъ, който бѣше по-доленъ отъ „фуража“, споменуванъ тукъ, въ Народното събрание. Азъ видѣхъ таквъ хлябъ, въ който имаше цѣли люспи, цѣли зърна — нечиствъ хлябъ. Това, най-послѣ, не е нито отъ интендантството, нито пъкъ е отъ общината; това, очевидно, е отъ хлябаритъ. И затуй полицията даде строга заповѣдъ на хлябаритъ да прѣсѣватъ брашното подъ страхъ на наказание. Очевидно е, че оня хлябъ, въ който се намѣрваха и насѣкоми, не е отъ храната, която се дава на войската, а отъ онази храна, която сѣ спестили известни хлябари, съ цѣлъ да спекулиратъ.

В. Коларовъ: Обаче това брашно е взето отъ тилового управление.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Взето е, но е държано дълго врѣме, а брашно, когато се държи, особено кукурузеното, много лесно се развала, то се вгорчава, то развѣжда насѣкоми. И ако фурнаджиата е толкова недобросвѣстенъ, че замѣсва отъ него, безъ да го сѣе, разбира се, че ще излѣзе не хлябъ и не фуражъ, а нѣщо по-грозно. И това създаде онай страшна мѣлва противъ тѣзи власти, които се грижеха за прѣхрана на градското население.

Тъй щото, вие виждате, че правителството е вземало своевременно мърки, за да се дава по-добър хляб на градското население. И отъ денъ на денъ ние виждаме, че качеството на хляба се подобрява. Но работата не може да се нареди още. Защото гражданитѣ пращатъ своитѣ дѣца, своитѣ слуги, които стоятъ по фурнитѣ да чакатъ хлябъ и понеже сѣ между тѣхъ съществува едно недоверие къмъ разпоредбитѣ на ония, които се грижатъ за прѣхраната, биятъ се да взематъ повече хлябъ, отколкото имъ трѣбва. Особено ако пуснемъ хлябъ отъ чисто брашно, ще се разграби по 5 и по 10 хляба въ нѣколко минути, тъй щото, не е чудно, че нѣкои, които сѣ по-срамливи, които сѣ по-скромни и непрактични, ще останатъ безъ хлябъ. Слѣдователно, налага се отъ само себе си, не само че се налага, но се прѣпорѣчва на новия комитетъ да нареди прѣхраната въ голѣмитѣ градове тъй, както е въ другитѣ държави: да има карти. Защото, ако извѣстно сѣмейство, когато види добър хлябъ, взема по 10 хляба наведнѣжъ, трѣбва да признаемъ, че нѣма да има достатъчно за другитѣ, и по такъвъ начинъ се създаватъ неприятности и незадоволство.

В. Коларовъ: Щомъ има всѣки денъ чистъ хлябъ, нѣма да взематъ въ запасъ.

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: Ядатъ хлябъ, коравъ хлябъ ядатъ, правятъ го на пексиметъ.

В. Коларовъ: Три дена ще го ядатъ.

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: И за 5 дена ще го ядатъ, но ние ядемъ по типа на хляба, който се дава на войската. Какво бѣше станало тукъ и защо хлябътъ не отговаря на типа на войската? Зарадъ туй, защото отъ интенданството по едно врѣме давали брашно по типа, но притуряли и кукурузъ.

Д-ръ П. Джидровъ: Не е тамъ причината.

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: Азъ имамъ единъ рапортъ отъ общината, въ който се казва, едико си фурни получили брашно по типа за войската, плюсъ толкова кукурузъ и, разбира се, когато 75% е кукурузъ, 25% само жито, турете и плюсъ онзи кукурузъ, чистъ, който се дава, ще имате единъ хлябъ вънъ отъ типа. Съ този хлябъ войската не се храни. И по много причини нѣкои отъ гражданитѣ прѣдпочитатъ да ядатъ хлябъ, който се приготвя за войската, отколкото хляба, който се продава тукъ, въ фурнитѣ на столицата. Това е безредие. И азъ мисля, че при тая храна, съ която България разполага, грѣхота е да ядемъ такъвъ хлябъ, и зарадъ туй властитѣ, които сѣ натоварени въ този случай да се грижатъ съ прѣхраната на гражданитѣ въ извѣстни градове, трѣбва да взематъ строги мърки въ всѣко отношение да не става незначитане на постановленията на правителството, да не ставатъ заобикалки на тѣзи постановления отъ интендантскиѣ власти; общината да изпълнява по-ефикасно своята обязаность въ туй отношение, безъ много писания . . .

Д-ръ П. Джидровъ: И съ заблуждения.

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: . . . съ дълги обяснения, отколкото съ хляба. Наистина, общинскиятъ кметъ е длъженъ да посочи на грѣшкитѣ, на недостатѣцитѣ въ този случай, но по-накратко, и да се грижатъ да попълняватъ типа на Министерския съвѣтъ.

В. Коларовъ: Ами като не имъ даватъ военнитѣ брашно?

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: Длъжна е да намѣри, когато правителството дава.

В. Коларовъ: Правителството дава, а военнитѣ не даватъ.

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: Въ прѣвитѣ дни азъ бѣхъ наредилъ въ София да взематъ жито и кукурузъ, които да смилатъ въ опрѣдѣлени мелници, подъ надзоръ отъ общината. Това вървѣ само десетина дни. Вижда се, че не всички изпълняватъ дълга си, пѣкъ намиратъ се и такива, които повече се задоволяватъ съ разпространение на незадоволство и съ повдигане на това незадоволство противъ властѣта и противъ правителството, отколкото да улесняватъ. Не е ли удивително, когато слушаеме

едни власти да обвиняватъ други и обратно. Каква полза отъ взаимнообвиненията, когато ядемъ пакъ сѣщия хлябъ и въ много случай по-лошъ? Въмѣсто да се занимаваме съ тѣзи разправии, трѣбва да обрнемъ вниманието на това, което е наредено.

Г. г. народни прѣдставители! Столицата особено може да се прѣхранва много лесно. Съвѣтницитѣ, които сѣ тамъ, когато се събератъ на заседание, трѣбва да взематъ мърки по-практични и изпълними. Правителството дава всички улеснения, и общината може да си докара жито, откъдѣто иска. Старо жито въ Видинския окръгъ има и сега. Завчера, когато се чуваха извѣстни новини и слухове обезпокоителни, азъ получавамъ телеграма отъ окръжния управителъ въ Видинъ, че въ извѣстни складове тамъ имало 3 милиона килограма жито и моли по-скоро да се изнесе!

Д-ръ П. Джидровъ: Ама по-рано не е било открито това жито отъ вашитѣ органи.

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: Кой е открилъ това жито?

Д-ръ П. Джидровъ: Азъ казвамъ, по-рано не е ли било открито?

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: Не зная; може би, околийскиятъ началникъ или мѣстниятъ комитетъ, но, въ всѣки случай, не е скрито, то се пази, само че не се прѣнася. Въ много села въ Видинско има събрано жито, но не се прѣнася или мѣчно се прѣнася. Управителътъ ми казва: „Вмѣсто да дойде въ Видинъ единъ шлепъ, нека дойдатъ 5 шлепа“, не петъ шлепа, а 15 шлепа сме имъ пратили. И правителството повече отъ това не може да направи.

Д-ръ П. Джидровъ: Не се занимаватъ тѣ съ работитѣ по продоволствието.

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: По празника въ Охридъ изпратихме два камиона съ захаръ и соль и тия камиони ще ги оставимъ тамъ да си служатъ съ тѣхъ. Виждаме до извѣстна степенъ, че оплакванията не сѣ дотолкова основателни, има прѣувеличения, и зарадъ туй не трѣбва да се върва на всичко, докогато не се провѣри. Но този въпросъ е другъ. Насъ ни интересува сега въпросътъ за хляба въ София и другитѣ градове. Правителството е взело всички мърки, за да не остава старото положение, и тия мърки правителството ще ги препорѣчва на новия съставъ на комитета за стопански грижи и за обществена прѣвидливостъ. Законътъ ще влѣзе тия дни въ сила. Новитѣ хора на комитета чува тукъ много, разбраха какво е положението по прѣхраната, и увѣренъ съмъ ще взематъ мърки да се поправи, което е за поправяне. Азъ още не зная кои именно ще бждатъ въ комисията; но, въ всѣки случай, трѣбва да иматъ прѣдъ видъ, че тъй нареченото луксозно брашно трѣбва да унищожатъ. Ние можемъ безъ тѣзи сладкиши и безъ многото чисти пити, кифли и пр., които се продаватъ изобилно. Нека луксозното брашно се употребѣи заедно съ другото брашно, и хлябътъ ще бжде по-чистъ. Не ще се продава само чисто брашно както сега, а ще има единъ общи типъ хлябъ за всички, за да не съществува сегашната аномалия, защото нѣкои сѣмейства, които сѣ по-практични и които намиратъ срѣдства да си доставятъ чисто брашно, мѣсятъ си хлябъ и ядатъ първокачественъ хлябъ, а други нѣматъ никакъвъ. Пакъ казвамъ, новиятъ комитетъ трѣбва да обрне вниманието на това, особено въ голѣмитѣ центрове, и това луксозно брашно да не се продава. А ще ли бжде угодно това на мелничаритѣ, азъ не знамъ, остава да обсъди върху това новиятъ комитетъ. България има достатъчно храни. Колкото и да се викаше, че имало контрабанда, че голѣми количества храни сѣ изнесени отъ България, всичко това фактически се опроверга, защото като се изхранва населението прѣзъ цѣлата година, остава отъ старата храна и жито, и кукурузъ.

Д-ръ П. Джидровъ: Какво се е опровергало?

К. Лулчевъ: Никой не го е опровергалъ.

В. Коларовъ: Царевича ядемъ — какво се е опровергало?

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: Какъ?

В. Коларовъ: Царевича ядемъ.

Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ: Вие не

ме разбрахте. Опроверга се въ туй отношение, че имаме из-лишък старо жито.

Д-ръ П. Джидровъ: Не е вѣрно.

В. Коларовъ: Дѣ е?

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Това ще каже, комитетътъ, който ще се създаде и който ще се по-грижи вече, за да опредѣли, колко жито имаме и какъ го имаме, ланско ли е то, тазгодишно ли е, да остане ли или да го продадемъ, за да влѣзатъ и пари въ България. Но прѣд-стои да се работи. Ако сжщиятъ редъ си продължава, както досега, разбира се, ще има винаги недостатъци по прѣхраната. Новиятъ комитетъ именно трѣбва да нареди да се прѣ-несатъ хранитѣ тамъ, дѣто досега не е имало редовно прѣна-сяне. Въ тия мѣста, както въ Бургазъ, въ Казълъгачко да се нареди така, щото всичката храна да може да се употребѣи толкозъ повече, че цѣнитѣ на хранитѣ увеличиме, а кой знае, комитетътъ може да ги увеличи още повече. Въ туй отношение нѣма какво да се оплакватъ производителитѣ и продавачитѣ; напротивъ, ще почнатъ да се оплакватъ ония, които се хранятъ отъ фурнитѣ, защото хлѣбътъ не може да се остави по 35 ст.; ще трѣбва поне съ 5 ст. повече да се увеличи; щомъ цѣната на житото увеличаваме, ще трѣбва и цѣната на хлѣба да се увеличи.

Въ заключение ще кажа на г. Димитрова, че въ туй от-ношение се взиматъ мѣрки, за да се поправятъ грѣшкитѣ, които вече се знаятъ и които сж очевидни. Но желателно би било и въ общината по-малко да разискватъ, а повече да работятъ и тѣ заедно, защото помощта трѣбва да бѣде обща и отговорността да бѣде на всички ни, толкозъ по-вече, че външнитѣ, които знаятъ по-добрѣ отъ насъ поло-жението на България въ туй отношение, се учудватъ, че ние, толкова способнитѣ на изтокъ, толкова интеллигентнитѣ и пр. не можемъ да наредимъ добрѣ въпроса за прѣхраната, който у насъ е много простъ. Той, наистина, не е много сложенъ въпросъ, само че трѣбва по-голямъ ревностъ и по-голямъ трудъ отъ ония, които сж поставени въ комитета и въ комиситѣ на работа. Отъ моя страна азъ имъ благо-пожелавамъ добри успѣхи.

Г. Димитровъ: Искамъ думата.

Прѣдседателътъ: Г-да! Отдавна мина врѣмето за пи-тания.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Дайте му думата.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Георги Димитровъ.

Г. Димитровъ: Обясненията на г. министъръ-прѣдседа-теля, г. г. народни прѣдставители, не могатъ да ни задово-лятъ, защото въ голѣмата си частъ тѣ не отговарятъ на са-мата дѣйствителностъ. Очевидно, г. министъръ-прѣдседа-телътъ иска да прикрие голѣмата отговорностъ, която из-вѣстни органи, извѣстни власти, па и самото правителство носятъ сега по въпроса за прѣхраната въобще, и специално за хлѣба. Това недооволство противъ лошото качество на хлѣба, г. г. народни прѣдставители, нѣма никакво прѣуве-личение, нито отъ наша страна, нито отъ други страни, за-щото извънредно малкъ е процентътъ на ония сѣмейства въ София, за които г. министъръ-прѣдседателътъ говори сега, които сѣмейства сж успѣли да иматъ доброкачествено брашно и да си мѣсятъ сами. Това едва биха били 5% — азъ не допушамъ и толкова да има въ София — и това сж само въ богатитѣ квартали на града, сѣмействата съ повече срѣдства и съ връзки, които имъ позволяватъ да си до-ставятъ повече брашно. Масата се храни само отъ фурнитѣ, и че това е така, показва фактътъ, че всѣка сутринъ прѣдъ фурнитѣ въ бѣднитѣ квартали, работническитѣ и други въ София една маса извънредно голѣма стои и чака за хлѣбъ, и най-малко половината отъ тѣзи хора се връщатъ безъ хлѣбъ. Ревизиитѣ, които сж правени отъ насъ напоследъ-тъкъ, като общински сѣвѣтници, г. министре, установяватъ това, че голѣмата частъ отъ сѣмействата се връщатъ безъ хлѣбъ. Следъ като тичатъ на 10—15 фури, . . .

В. Молловъ: Биятъ се за хлѣбъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Виж-дамъ го

Г. Димитровъ: . . . биятъ се и изпочупватъ прозорцитѣ на фурнитѣ и всѣкидневно ставатъ голѣми скандали. Това е нѣколко мѣсеци наредъ, не е день, не е два. Г. министъръ-прѣдседателътъ, струва ми се, обясни това обстоятелство, че всички тичатъ да си взематъ за нѣколко дена добъръ хлѣбъ. Но, г. г. народни прѣдставители, и това не е истина. Ако главното тилово управление, което дава храна за Сто-лицата, бѣ давало всѣкидневно нужното брашно за Столи-цата, нѣма да имаме никакво търсене и тичане за повече хлѣбъ и, слѣдователно, ще бѣде както въ нормално врѣме. Нима въ нормално врѣме има биене и натрупване прѣдъ фурнитѣ и взимане за нѣколко дена хлѣбъ? Никой не иска да яде баятъ хлѣбъ. Има, значи, единъ недостигъ на брашно, г-да.

А. Димитровъ: А сѣ пакъ взематъ, г. Димитровъ.

Г. Кирковъ: Хлѣбътъ досега се явява единствената храна.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Азъ съмъ виждалъ, че взематъ за нѣколко дена хлѣбъ.

Г. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако въ из-вѣстни случаи взематъ за два дена, то на другия день тѣзи, които сж взели, не взематъ вече. Има недостигъ на брашно. Истината е тая, че минимумътъ брашно, което се дава за Столицата, е съ 40% по-малко отъ необходимото коли-чество. Това е всѣки день. Това е истината. И ако питате, това ще ви кажатъ и въ тилового управление, само че тѣ обясняватъ другояче работата, но това е фактъ. Отъ друга страна, сега, прѣзъ врѣме на войната, се консумира повече хлѣбъ, отколкото въ нормално врѣме, поради това, че има външни, проходящи хора, има и много войски, и най-сетѣ поради това, че много други продукти липсватъ и голѣма частъ отъ сѣмействата въ София почти изключително сж принудени да хранятъ себе си и дѣцата си само съ хлѣбъ. Повече хлѣбъ се консумира, когато нѣма цѣла редица други продукти, които липсватъ — нѣма масло, нѣма сирене, нѣма зеленчуци.

Г. Кирковъ: Единствената храна е хлѣбътъ.

Г. Димитровъ: Това е то положението.

Г. министъръ-прѣдседателътъ хвърли една вина на Со-фийската община. Азъ съмъ принуденъ, като социалде-мократически общински сѣвѣтникъ въ София, да взема до извѣстна степенъ въ своя защита тая община. Тя се упра-влява отъ политическитѣ приятели на г. Радославова . . .

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Безъ раз-лика казвамъ.

Г. Димитровъ: Моля Ви се. — . . . и съмъ сигуренъ, че тия господа, които управляватъ Софийската община, биха могли да приематъ изявленията и внушенията на г. мини-стъръ-прѣдседателя по отношение подобряването каче-ството на хлѣба, . . .

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Не само приказки, а искаме добра храна да се дава.

Г. Димитровъ: . . . ако той имъ е далъ тия идеи и ако е направилъ нѣщо въ тая посока. Ние, напротивъ, въ Софий-ската община сме въ постоянна борба съ политическитѣ приятели на г. Радославова относително прѣхраната на града.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Когато не се карате, а повече работите.

Г. Димитровъ: Ние сме прѣпоръчвали нееднѣжъ, а сто-пяти досега най-практически осществими мѣрки за до-ставяне на софийското население достатъчно доброкаче-ственъ хлѣбъ. До извѣстна степенъ това се прие въ по-слѣдно врѣме, тури се едно начало непълно и недостатъчно рационално.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Имахте ли моята поддръжка въ общината?

Г. Димитровъ: Ще Ви кажа.

Прѣдседателъ: Свършвайте, г. Димитровъ.

Г. Димитровъ: Моля Ви се, г. прѣдседателю. Позволете да се спра, понеже въпросътъ е доста важенъ и имамъ само 5 минути време.

Прѣдседателъ: Ама 5-тъ минути изтекоха. По-рано говорихте 20 минути и сега говорите 10 минути. Времето мина.

Г. Димитровъ: Въ послѣдно време, г. г. народни прѣдставители, Софийската община прие идеята, която бѣше прѣпоръчана отъ насъ много отдавна, сама да поеме снабдяването на Столицата съ брашно и съ хлѣбъ.

Нѣкой отъ дѣсницата: Въ общината го разисквахме това.

Г. Димитровъ: За тази цѣль се ангажираха мелници да се мели житото, което се даваше отъ общината и тя опрѣдѣляше типа на брашното. Министерскиятъ съвѣтъ гласува специално постановление, което даваше подкрѣпа на Софийската община въ тая посока, но 10—15 дена минаха и главното тилово управление отказа да дава жито, . . .

Прѣдседателъ: Въ правилника е казано, че се даватъ 5 минути за обяснения и това време отдавна мина.

Г. Димитровъ: . . . мелницитѣ прѣстанаха да мелятъ това жито, което бѣше прѣдназначено за София, и Столицата остана да се храни отново съ онзи боклукъ брашно, което се даваше отъ главното тилово управление. Даватъ типъ войнишко брашно и прибавятъ развалено царевично брашно, половина или 3/4. Г. министъръ-прѣдседателъ казва, че трѣбва да се прѣсѣва това брашно. Азъ констатирахъ, когато се даваше развалено царевично брашно съ цѣли зърна мухлясали, че и ако фурнаджиитѣ биха прѣсѣвали това брашно, то половината трѣбва да го хвърлятъ и едвамъ половината могатъ да омѣсятъ. Трѣбва да го прѣсѣватъ, нѣма съмнѣние, но главното тилово управление, което имъ дава подобно брашно въ 2/3 негодно, то е виновато за снабдяването на Столицата съ хлѣбъ отъ такова лошо качество. Това брашно съдържа грахолъ, къклица и др. отровни примѣси, които, колкото и да се сѣе брашното, не могатъ да бъдатъ отстранени.

Т. Георгиевъ: Нѣма ли край на това питане?

Г. Димитровъ: Който дава брашното, систематически стърпя Столицата и отъ него трѣбва да се отнеме ролята да снабдява града съ брашно. Софийската община може да поеме сама грижата за прѣхраната на града, стига да ѝ се даде възможностъ да си доставя жито отъ провинцията и военнитѣ да не прѣчатъ. Първото условие е правителството, респективно г. министъръ-прѣдседателъ, да наложи на главното тилово управление и на реквизиционнитѣ комисии да не се бъркатъ въ този въпросъ за прѣхраната.

Г. Кирковъ: Защото не разбиратъ

Г. Димитровъ: Ако не се направи това, ще имаме досегашното положение. Сега азъ питахъ г. министъръ-прѣдседателя: вашето министерско постановление въ сила ли е? Той каза: „Разбира се, е въ сила“. Добръ, но генералъ Тан-тиловъ и не знамъ кои други коменданти на гари и пр. не го зачитатъ, и Софийската община остава въ това положение. А на това положение може да се тури край — защото ние подържаме, че земледѣлцитѣ иматъ достатъчно храни — само ако правителството изпълни своя дългъ въ случая, ако наложи на всички тия военни органи, които досега прѣчеха на организацията за снабдяването на Столицата и други градове съ доброкачественъ хлѣбъ, да не се бъркатъ по никой начинъ, и ако правителството по-нататкъ не се задоволи само съ изявления, че сж взети мѣрки съ извѣстни постановления, ами гарантира необходимото количество добро брашно за Столицата, за другитѣ градове и за населението изобщо. Иначе ще остане туй положение, което сега съществува.

Прѣдседателъ: Понеже времето за питания мина, даваме на дневния редъ. Почти 1¼ часть употребихме за питания. Много говорите и не остава време за други питания.

А. Коновъ: Азъ съжалявамъ, дѣто оставяте да се отговаря на питанията въ едно заседание, и по този начинъ нарушавате правилника и отнемате контролното право на народния прѣдставителъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Всегаки отговаряме.

А. Коновъ: Трѣбва своєврѣменно, както прѣдписва правилиникътъ, да полагате за отговори всички питания. Сега ще затворите Камарата, а кога ще отговорите на тия питания?

Прѣдседателъ: Вие знаете, че имаше много по-важни въпроси.

Н. Начевъ: Трѣбва специална извънредна сесия само за питания.

А. Коновъ: Г. министърътъ на финанситѣ каза вчера, че днесъ ще отговори на моето питане за дребнитѣ пари.

Прѣдседателъ: Утрѣ.

Отъ лѣвицата: Сѣ утрѣ ще отговаряте.

А. Коновъ: То е много важенъ въпросъ, както хлѣба.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Азъ съмъ готовъ да отговоря и много скоро ще свърша.

Нѣкой отъ дѣсницата: Ама той нѣма скоро да свърши.

Министъръ Д. Тончевъ: Тогава нека остане за утрѣ.

Прѣдседателъ: На дневенъ редъ е: трето четене законопроекта за измѣнение първата алинея на чл. 7 отъ закона за 3/12 отъ кредититѣ за 1915 г., тримѣсеченъ кредитъ за новопридобититѣ и окупирани земи и допълнителенъ кредитъ — за третото тримѣсечие на 1916 г.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„З А К О Н Ъ

за измѣнение на първата алинея на чл. 7 отъ закона за 3/12 отъ кредититѣ за 1915 г., тримѣсеченъ кредитъ за новопридобититѣ и окупирани земи и допълнителенъ кредитъ — за третото тримѣсечие на 1916 г.

Членъ единственъ. Първата алинея на чл. 7 на закона за 3/12 отъ кредититѣ за 1915 г., тримѣсеченъ кредитъ за новопридобититѣ и окупирани земи и допълнителенъ кредитъ — за третото тримѣсечие на 1916 г. се измѣнява така: до 1 януарий 1917 г. износнитѣ мита ще се събиратъ по приложената къмъ тоя законъ таблица (Тарифа Б).“

Прѣдседателъ: Които приематъ прочетения законопроектъ на трето четене, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приетъ.

Отъ втория пунктъ на дневенъ редъ на първо мѣсто е: разглеждане прѣдложения за одобрение указитѣ за разрѣшенитѣ съ постановления на Министерския съвѣтъ, съгласно съ чл. 126 отъ конституцията, обикновени свръхсмѣтни кредити прѣзъ първото шестмѣсечие на 1916 г.

Г. секретарътъ ще прочете мотивитѣ и прѣдложенията.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете):

„М О Т И В И

къмъ прѣдложенията за одобрение указитѣ за разрѣшенитѣ съ постановления на Министерския съвѣтъ свръхсмѣтни кредити по чл. 126 отъ конституцията прѣзъ първото шестмѣсечие на 1916 г.

Г. г. народни прѣдставители! Прѣзъ първото шестмѣсечие на настоящата година сж разрѣшени съ постановления на Министерския съвѣтъ, одобрени съ укази, съгласно съ чл. 126 отъ конституцията, обикновени свръхсмѣтни кредити на обща сума 108.000 л., за нужди, изброени въ приложената таблица.

Понеже, съгласно съ чл. 32 отъ закона за отчетността по бюджета, тия укази подлежатъ на одобрение отъ Народното събрание, имамъ честь да ви помоля да гласувате и приемиете настоящето прѣдложение.

София, юлий 1916 г.

Министъръ на финанситѣ: Д. Тончевъ

„П Р Ъ Д Л О Ж Е Н И Е

за одобрение указитѣ за разрѣшенитѣ съ постановления на Министерския съвѣтъ, съгласно съ чл. 126 отъ конституцията, обикновени свръхсмѣтни кредити прѣзъ първото шестмѣсечие на 1916 г.

Членъ единственъ. Одобряватъ се указитѣ за разрѣшенитѣ обикновени свръхсмѣтни кредити, съгласно съ чл. 126 отъ конституцията, подробно означени въ положената таблица на обща сума 108.000 л.“

ТАБЛИЦА

за разрешенитѣ обикновени свръхсмѣтни кредити по бюджета за 1916 година.

№ по редъ	№ и дата на указа, съ който е утвърденъ свръхсмѣтния кредитъ	С у м а		За каква цѣль е разрѣшенъ свръхсмѣтния кредитъ	Въ кой брой на „Държавенъ вѣстникъ“ е обнародванъ указътъ
		лева	ст.		
1	По Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията				
	№ 28 отъ 20/VI 1916 г.	75.000	—	За разноски по посрѣщане на гер- манскитѣ народни прѣдставители.	Брой 135 отъ 3/VII 1916 г.
	Всичко . .	75.000	—		
2	По Министерството на народното просвѣщение				
	№ 18 отъ 16/IV 1916 г.	15.000	—	За разходи по устройване въ Бер- линъ иложба отъ творения на бъл- гарскитѣ художници.	Брой 85 отъ 1/V 1916 г.
3	№ 23 отъ 20/V 1916 г.	18.000	—	За посрѣщане разходите по оти- ване на българскитѣ артисти въ Виена.	Брой 105 отъ 26/V 1916 г.
	Всичко . .	33.000	—		
	А всичко . .	108.000	—		

Прѣдседателятъ: Ще се гласува. Които приематъ прѣд-
ложението да се одобрятъ указитѣ, издадени съгласно
чл. 126 отъ конституцията, за разрешенитѣ обикновени
свръхсмѣтни кредити прѣзъ първото шестмѣсечие на 1916 г.,
да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Слѣдующиятъ пунктъ е: разглеждане прѣдложението за
одобрене царскитѣ указитѣ № №: 58 отъ 1915 г., 11, 12, 14,
15, 16, 18, 19, 21 и 22 отъ 1916 г., отнасящи се за запрѣщение
износа вънъ отъ прѣдѣлитѣ на царството на нѣкои
артикули.

Г. секретарятъ ще прочете мотивитѣ и прѣдложението.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ проекторѣшението за одобрение царскитѣ укази №
№: 58 отъ 31 декемврий 1915 г., 11 отъ 31 мартъ, 12 отъ
31 мартъ, 14 отъ 16 априлъ, 15 отъ 30 априлъ, 16 отъ
30 априлъ, 18 отъ 20 май, 19 отъ 4 юний, 21 отъ 4 юний и
22 отъ 14 юний 1916 г.

По съображения, изложени въ алинея втора на чл. 11 отъ
закона за митницитѣ, запрѣти се износътъ на нѣкои мѣстни
и натурализиранни иностранны стоки съ укази № №: 58 отъ
31 декемврий 1915 г., 11 отъ 31 мартъ, 12 отъ 31 мартъ,
14 отъ 16 априлъ, 15 отъ 30 априлъ, 16 отъ 30 априлъ,
18 отъ 20 май, 19 отъ 4 юний, 21 отъ 4 юний и 22 отъ
4 юний 1916 г.

Понеже споредъ чл. 13 отъ закона за митницитѣ тѣзи
запрѣщения трѣбва да се одобрятъ и отъ Народното събра-
ние въ най-близката му сесия, то имамъ честь да ви прѣд-
ставя на одобрение споменатитѣ укази.

София, 3 юний 1916 г.

Министъръ на финанситѣ: Д Тончевъ

„ПРѣДЛОЖЕНИЕ

за одобрение царскитѣ укази № №: 58 отъ 31 декемврий
1915 г., 11 отъ 31 мартъ, 12 отъ 31 мартъ, 14 отъ 16 априлъ,
15 отъ 30 априлъ, 16 отъ 30 априлъ, 18 отъ 20 май, 19 отъ
4 юний, 21 отъ 4 юний и 22 отъ 14 юний 1916 г.

Членъ единственъ. Одобряватъ се царскитѣ укази, както
слѣдва:

1. Указъ № 58 отъ 31 декемврий 1915 г.

Одобряваме да се запрѣти новоизносътъ на сапуна, пар-
фюмиранъ или не.

Това запрѣщение да се счита отъ 20 ноемврий 1915 г.

2. Указъ № 11 отъ 31 мартъ 1915 г.

Одобряваме да се забрани износътъ вънъ отъ прѣдѣ-
литѣ на царството на месото, консервирано или приготено
по какъвто и да било начинъ.

Това запрѣщение да влѣзе въ сила отъ деня на съоб-
щението му на митницитѣ.

3. Указъ № 12 отъ 31 мартъ 1916 г.

Одобряваме да се запрѣти износътъ вънъ отъ прѣдѣ-
литѣ на царството на лимонитѣ.

Това запрѣщение да влѣзе въ сила отъ деня на съоб-
щението му на митницитѣ.

4. Указъ № 14 отъ 16 априлъ 1916 г.

Одобряваме да се забрани износътъ вънъ отъ прѣдѣ-
литѣ на царството на:

а) хартия всѣкакъвъ видъ, като: хартия за печатане,
за писане, за амбалажъ, попивателна и пр., както и издѣ-
лия отъ нея, като: кисии за амбалажъ, пликове, тефтери,
тетрадки, албуми и пр.;

б) картонъ, всѣкакъвъ и издѣлия отъ него.

Това запрѣщение да влѣзе въ сила отъ деня на съоб-
щението му на митницитѣ.

5. Указъ № 15 отъ 30 априлъ 1916 г.

Одобряваме да се забрани износътъ вънъ отъ прѣдѣ-
литѣ на царството на язмитѣ (кърпи за глава).

Запрѣщението да влѣзе въ сила отъ деня на съобще-
нието му на митницитѣ.

6. Указъ № 16 отъ 30 априлъ 1916 г.

Одобряваме да се запрѣти износътъ вънъ отъ прѣдѣ-
литѣ на царството на всѣкакви отпадѣци отъ вълна (дребъ),
отъ вълнени платове и отъ вълнени преди.

Това запрѣщение да влѣзе въ сила отъ деня на съобще-
нието му на митницитѣ.

7. Указъ № 18 отъ 20 май 1916 г.

Одобряваме постановлението на Министерския съвѣтъ
отъ 3 того, протоколъ № 64 — да се запрѣти износътъ
вънъ отъ прѣдѣлитѣ на царството на къклищата, както
примѣсена съ жито и други примѣси, така сжщо и непри-
мѣсена.

Това запрѣщение да влѣзе въ сила отъ деня на обнарод-
ването му въ „Държавенъ вѣстникъ“.

8. Указъ № 19 отъ 4 юний 1916 г.

Да се запрѣти износътъ и новоизносътъ на карбида.

Това запрѣщение да влѣзе въ сила отъ деня на публи-
куването му въ „Държавенъ вѣстникъ“.

9. Указъ № 21 отъ 4 юний 1916 г.

Да се забрани износътъ на сирища юбикновени и екстрактни (течни).

Това запрѣщение да влѣзе въ сила отъ деня, въ който настоящиятъ указъ бѣде публикуванъ въ „Държавенъ вѣстникъ“.

10. Указъ № 22 отъ 14 юний 1916 г.

Одобряваме да се забрани износътъ вънъ отъ прѣдѣлитъ на царството на всѣкаквъ видъ захарни издѣлия.

Това запрѣщение да влѣзе въ сила отъ деня на съобщението му на митниците.

(Прѣседателското мѣсто заема подпрѣседателътъ д-ръ И. Момчиловъ)

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които одобряватъ прочетеното прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Слѣдва прѣдложението за приемане на държавна служба въ Държавната печатница на австрийския подданикъ Антонъ Хампелъ още за 6 мѣсеца.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Н. Калчевъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ рѣшението за приемане на държавна служба въ Държавната печатница на австрийския подданикъ Антонъ Хампелъ още за 6 мѣсеца.

На 15 мартъ 1913 г. XV-то обикновено Народно събрание, втора редовна сесия, прие рѣшението за приемане на държавна служба въ Държавната печатница австрийския подданикъ Антонъ Хампелъ за майсторъ-литопечатаръ още за три години, начинаая отъ 3 май 1913 г., съ мѣсечна заплата 260 л.

Този периодъ е изтекълъ на 3 май т. г., а дирекцията на Държавната печатница има нужда отъ него още за 6 мѣсеца.

Затова моля ви, г. г. народни прѣдставители, съгласно чл. 6 отъ закона за чиновниците по гражданското вѣдомство, да одобрите и гласувате приложеното тукъ рѣшение за приемане на държавна служба въ Държавната печатница австрийския подданикъ Антонъ Хампелъ още за 6 мѣсеца, начинаая отъ 3 май т. г., съ мѣсечна заплата 260 л.

София, 3 юлий 1916 г.

Министъръ на търговията, промишлеността и труда: Ж. Бакаловъ

„РѢШЕНИЕ

за приемане на държавна служба въ Държавната печатница австрийския подданикъ Антонъ Хампелъ още за 6 мѣсеца.

Членъ единственъ. Разрѣшава се на министра на търговията, промишлеността и труда да приеме съ контрактъ на държавна служба въ Държавната печатница още за 6 мѣсеца, начинаая отъ 3 май т. г., австрийския подданикъ Антонъ Хампелъ, майсторъ-литопечатаръ, съ 260 л. мѣсечна заплата“.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ прѣдложението, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Слѣдва прѣдложението за одобрение наредбата, съ която затворниците въ старитъ прѣдѣли на царството и въ новоосвободенитъ и окупирани земи сж причислени на храна къмъ войсковитъ части, резервни, базистни и други магазини.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Н. Калчевъ: (Чете)

„ДОКЛАДЪ

до XVII-то обикновено Народно събрание.

Г. г. народни прѣдставители! Доставка на продуктите, необходими за храна на затворниците отъ затворитъ въ старитъ прѣдѣли на царството и въ новоосвободенитъ и окупирани земи, се извършваше напоследъкъ съ голѣми трудности.

За отстранение на възможни безредици въ затворитъ, вслѣствие на нередовно и ненавръмено продоволствие на затворниците, Министерскиятъ съвѣтъ съ XIV-то си постановление, взето въ засѣданието му отъ 9 май т. г., протоколъ № 68, което постановление се одобри съ височайши указъ № 8 отъ 20 май т. г., издаде слѣдната наредба:

„Одобрява се, щото затворниците отъ затворитъ въ старитъ прѣдѣли на царството и въ новоосвободенитъ и окупирани земи да се причислятъ на храна къмъ мѣстнитъ войскови части, които срѣщу разписки, издавани отъ директоритъ на затворитъ, да отпускатъ на послѣднитъ всички необходими продукти, а храната да се приготвя въ самитъ затвори.

Разходътъ за извършеното по този начинъ прѣхранване на затворниците да се отнесе за смѣтка на извънредния свръхсмѣтенъ кредитъ за посрѣщане на войната прѣзъ 1915 и 1916 г. и да се оправдава отъ съответнитъ войскови части на общо основание, както и разходътъ по прѣхранването на войницитъ.

Тамъ, дѣто нѣма войскови части, продуктите за храна на затворниците да се получаватъ отъ най-близкитъ резервни, базистни и други магазини срѣщу разписки, издавани отъ директоритъ на затворитъ, като и този разходъ се отнесе за смѣтка на извънредния свръхсмѣтенъ кредитъ за посрѣщане войната прѣзъ 1915 и 1916 г.

Съгласно чл. 47 отъ конституцията, имамъ честь да ви поднеса, г. г. народни прѣдставители, сжщата наредба за одобрение.

София, юлий 1916 г.

Министъръ на правосъдието: Хр. Ив. Поповъ“.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Качвамъ се на трибуната, за да мога да бѣда чутъ, защото не мога да викамъ високо.

Г. министърътъ на правосъдието ни е сезиралъ съ одобрението на единъ царски указъ, съ който Министерскиятъ съвѣтъ е одобрилъ едно негово прѣдложение, станало по-късно такова на Министерския съвѣтъ, съ което се иска прѣхраната на затворниците да се изземе отъ редовния бюджетъ и да се прѣхвърли върху военнитъ кредити, опрѣдѣлени за нуждитъ на войната. Това г. министърътъ на правосъдието е прѣдложилъ на 12 май, ако се не лъжа, на Министерския съвѣтъ и сжщия денъ послѣдниятъ е одобрилъ това негово искане и издалъ министерско постановление възъ основа на чл. 47 отъ конституцията. Г. министърътъ казва: моля народното прѣдставителство да одобри тази наредба на Министерския съвѣтъ, издадена възъ основа чл. 47 отъ конституцията. Г. г. народни прѣдставители! За да се разбере сжщността на въпроса, азъ ще се спра върху двѣ нѣща. Съ законъ е установено въ царството, че прѣхраната на затворниците ще става по реда, опрѣдѣленъ въ този законъ и прѣдвиденъ пакъ въ най-голѣмия законъ, въ закона за бюджета. Българското царство, казва чл. 44 отъ конституцията, се управлява точно по законитъ на страната, а чл. 47 прави едно изключение, кога царството може да не се управлява точно по законитъ, вотирани отъ Парламента, а да се управлява съ административни наредби, нарѣчени постановления на Министерския съвѣтъ, имащи силата на законъ, подъ условие тѣ да бѣдатъ одобрени въ ближайшата сесия на Народното събрание. Чл. 47 отъ конституцията казва: „Ако би държавата да се заплашва отъ нѣкоя външна или вътрѣшна опасностъ, а Народното събрание не би могло да се свика, то само въ таквъ случай царътъ, по прѣдставление на Министерския съвѣтъ и подъ обща отговорностъ на министритъ, може да издава наредби и да прави разпореждания, които иматъ задължителна сила като законъ. Такива извънредни наредби и разпореждания се прѣдставятъ за одобрение на първото, свикано слѣдъ това, Народно събрание“. Прочее, могатъ да се издаватъ наредби съ силата на законъ при слѣдующитъ условия: първо, ако царството се заплашва отъ нѣкоя външна или вътрѣшна опасностъ; второ, ако не се взематъ тѣзи административни наредби, рискува царството чутъ-ли не да загине или нѣкоя голѣма пертурбация да стане въ държавата, и, трето, ако съобщенията или други епидемически болести възпрѣпятъ да се свика Камарата, за да вземе съответнитъ законодателни мѣрки. Само въ такива изключителни случаи може да се издаватъ наредби съ силата на законъ, подъ обща отговорностъ на Министерския съвѣтъ. Кога г. министърътъ на правосъдието е внесълъ своето разпореждане въ Министерския съвѣтъ и е поискалъ прѣхраната на затворниците отъ старото царство и отъ окупирани и новопридобити земи да се прѣхвърли върху военнитъ кредити, и туй да стане възъ основа на чл. 47 отъ конституцията? Както знаете, Камарата засѣдаваше до 15 мартъ 1916 г. и г. министърътъ на правосъдието знаеше,

че Камарата ще се отвори на 28 юний, както се и отвори. Питамъ сега азъ: въ този промеждутъкъ между срѣдата на мартъ до края на юний, дали царството се е намирало въ нѣкакво извънредно затруднително положение, дали Парламентътъ не е могълъ да се събере, дали нѣкакви извънредни събития сѣ станали въ държавата, дали затворниците въ царството не сѣ могли да се хранятъ по прѣдвидения въ законитѣ редъ, та трѣбвало непрѣмънно съ постановление възъ основа на чл. 47 отъ конституцията да се иземе тази прѣхрана отъ бюджета и да се прѣхвърли върху военнитѣ кредити? Питамъ азъ: г. министърътъ на правосъдието не знаеше ли, не бѣ ли му известно затруднението съ прѣхраната на затворниците прѣзъ редовната сесия на 1916 г., отъ 15 януарий до 15 мартъ, та непрѣмънно тази необходимостъ се появи слѣдъ закриването на Камарата? Какво погрѣшки на г. министра да сезира Камарата съ този законъ прѣзъ м. мартъ, когато ние заседавахме тукъ? Нѣщо повече. Знаеи, че Парламентътъ ще се свика на извънредна сесия, толкова ли бѣше urgent, толкова ли царството се застрашаваше въ своето съществуване, ако не се прѣхвърли прѣхраната на затворниците отъ общия държавенъ бюджетъ къмъ специалнитѣ военни кредити, та трѣбваше съ наредба възъ основа чл. 47 отъ конституцията да разпреди това? За мене, г. г. народни прѣдставители, отговорътъ на тия два въпроса не може да бѣде другъ, освѣнъ отрицателенъ. Г. министърътъ на правосъдието знаеше прѣзъ м. мартъ затруднителното положение по прѣхраната на затворниците, защото то не се яви *deus ex machina* прѣзъ м. май; той знаеше че на юлий ще се свика Камарата; ако и това не бѣ възможно да прѣдвиди, ако имаше такава голѣма опасностъ за тия затворници, които ще хранимъ, нищо не прѣчеше да се свика Камарата на извънредна сесия за 2 дни — ако бѣше толкова належаще, ако се застрашаваше положението на България отъ това, какъ ще храни тя затворниците — за да одобри тази законодателна наредба. Тѣй че, искането на г. министра на правосъдието, възъ основа на чл. 47 отъ конституцията, да прѣхвърлимъ сега прѣхраната на затворниците отъ общия редовенъ бюджетъ къмъ военнитѣ кредити, не може да се приеме. Не само ние отъ лѣвицата, които ни подозирате, че отъ всѣка клечка пискунъ правимъ, но азъ не вѣрвамъ, че и самото болшинство може да иногурира такава една практика: между двѣ сесии на Парламента, отстоящи една отъ друга съ мѣсець и половина, да се издаватъ наредби възъ основа на чл. 47 отъ конституцията, който изисква изключителни събития, изключителни врѣмена, невъзможностъ да се свика Парламентътъ и опасностъ, грозяща чутъ-ли не да погуби страната. Затова чл. 47 е изключението отъ общия принципъ, че България се управлява точно по законитѣ, гласувани отъ Парламента. И какъ сега иска г. министърътъ на правосъдието, пазителътъ на държавния печатъ, регистраторътъ на всички държавни закони, регистраторътъ и на основния ни законъ, да отидемъ ние тѣй флагрантно да стѣпчимъ чл. 47 отъ конституцията? Че дѣ сѣж условията на този членъ? Камарата засѣдаваше; защо не ни сезирахте? Камарата веднага слѣдъ мѣсець и половина се свика. Вие, г. министри, сте членъ отъ това правителство и можехте да сондирате, кога ще се свика Камарата; Вие можехте да ускорите да се свика Камарата вмѣсто на 28 на 25 юний. Нищо не ви прѣчеше, никаква законодателна прѣчка нѣмахте да искате това; напротивъ, щѣше да бѣде по-добъръ, защото въ по-хладно врѣме щѣше да засѣдава Парламентътъ. Вие можехте да направите всичко, за да не потѣпчите чл. 47 отъ конституцията, да не си послужите съ единъ членъ, който нѣма нищо общо съ материята, която искате да уредите въ врѣмената, които прѣживяваме. И ако ставамъ да повдигна този въпросъ чисто отъ принципно гледище, то го правя, г. г. народни прѣдставители, защото прецедентитѣ въ парламентарния животъ на всѣка страна се прѣобрѣщатъ чутъ-ли не въ една постоянна практика, и тази постоянна практика ще докара до тамъ работата, щото нашата конституция ще замѣнимъ съ такива прецеденти. Не единъ пътъ сме слушали да се позоваватъ на прецеденти, пък и вчера имаме честта да слушаемъ г. министър-прѣдседателя, при разглеждане прѣдложението за отстъпване мѣсто на германската легация, противъ което нѣмамъ нищо, да се силаетъ за това, че така постѣпилъ покойниятъ Каравеловъ въ 1885 г., когато отстъпилъ мѣсто на едикъ-коя легация, че така постѣпило народняшкото правителство въ 1913 г., когато отстъпило мѣсто на французката легация. Така е, и когато има възможностъ да се силаетъ на всички тия прецеденти, естествено е, че не ще може да се вика и реагира, защото то си е станало практика, макаръ че не по

самия фактъ на отстъпването, но по много други нѣща можеше да се приказва отъ тази трибуна. Моята дума е друга. Моята дума е, че всички други прецеденти, които създаваме въ Парламента, създаватъ нова конституция въ тази страна. И когато ще допуснемъ практиката, между двѣ сесии, въ най-нормално врѣме, при липса на всички условия, прѣдвидени въ чл. 47 отъ конституцията, да може да се законодателствува по този изключителенъ редъ, тогава нѣма нужда отъ конституцията. Ако можемъ да законодателствуваме по този изключителенъ редъ, тогава нѣма нужда отъ конституцията; турете я подъ миндера, както едно врѣме бѣха писали: „Оригиналътъ на конституцията се загубилъ“, а по-късно се обявя, че се е намѣрилъ, и слава Богу, че се намѣри — иначе щѣхме да останемъ безъ конституция. Щомъ така ще прилагаме нейния основенъ принципъ — че царството се управлява само по законитѣ, вотиранъ по прѣдвидения въ конституцията редъ — щомъ този редъ речемъ да го замѣстимъ съ царски укази, имачи силата на законъ и подлежащи на одобрение въ слѣдующата сесия, одобрение, което правителството болшинство не може да не даде, защото неговото правителство е ангажирано, защото рѣдко ще се намѣри болшинство, което не ще вдигне ръка да одобри такова едно постановление, то азъ се боя, че ние по този редъ ще създадемъ една нова конституция, възъ отъ съществуващата и противорѣчаща на основнитѣ начала на нашата писана конституция, за която едно врѣме и днешниятъ г. министър-прѣдседателъ, заедно съ покойния Каравеловъ и други, сѣж се борили, като сѣж я нарекли свещена и неприкосновена и казваха, че търновската конституция ще ни служи за лозунгъ въ борбата прѣзъ 1883 и 1884 г. противъ тогавашното правителство, което суспендира чрѣзъ свищовскитѣ пълномощия текста на нашата конституция за 7 години. Е добъръ, ако тази свещена и неприкосновена конституция бѣше главниятъ лозунгъ за една такава смѣла борба, каквато Обединената либерална партия тогава изнесе на плещитѣ си, питамъ: прилично ли е, достойно ли е за единъ министъръ, изходящъ отъ сѣщата Либерална партия, днесъ по този начинъ, въ най-нормално врѣме, за най-нищожно нѣщо — прѣхраната на затворниците — да тѣпчи тази свещена и неприкосновена конституция, тази светиня — българския основенъ законъ? Туй имаше да кажа, колкото се отнася до принципиалната страна на въпроса. Не можемъ, не бива и не трѣбва по този начинъ да тѣпчимъ нашия основенъ законъ. Това още по-малко трѣбва да върши министърътъ на правосъдието, блюстителътъ на законитѣ, регистраторътъ на законитѣ, държателътъ, пазителътъ на държавния печатъ и на оригиналитѣ на държавнитѣ закони.

Но, г. г. народни прѣдставители, тукъ има и другъ въпросъ, за който отъ тази трибуна говорихме и се прѣпиряхме доста много. Думата ми е за военнитѣ кредити. Когато се сложи тукъ въпросътъ за гласуването на военнитѣ кредити, вие чухте принципиалнитѣ изявления отъ прѣдставителитѣ на всички парламентарни групи, че тѣ отъ военнитѣ кредити въпросъ на политика не правятъ, че всички ще ги гласуватъ единогласно и единодушно, защото тѣ сѣж потрѣбни за нуждитѣ на армията, за благополучния изходъ на войната. Тѣзи кредити, прочее, сѣж прѣдначинени изключително за нуждитѣ на армията, за нуждитѣ на войната; съ тѣхъ не можемъ ние нито затворници да хранимъ, нито не знаемъ какви други нужди да удовлетворяваме — за това имаме редовенъ и извънреденъ бюджетъ, за това имаме наредби, прѣдвидени въ нашитѣ закони. И сега се питамъ: когато вие сте имали намѣрение отъ 350-милионния кредитъ да харчите и за други цѣли, освѣнъ за непосредственитѣ нужди на войната, защо не ни казахте? Да, защо не ни казахте, за да си кажемъ тогава думата по този прѣдметъ? Азъ мимоходомъ загатнахъ тогава за това, но то бѣше свършено по друга тема, като се надѣвахъ, че ще дойде законопроектътъ, по който ще приказваме. Ето днесъ този законопроектъ дошълъ и сега е моментътъ да си кажемъ думата по него. Азъ, прочее, питамъ: възъ основа на какви съображения, човѣшки, рационални, отъ държавенъ интересъ се продиктува да бѣде прѣхвърлена прѣхраната на затворниците отъ редовния бюджетъ къмъ военнитѣ кредити? Защо правите това? Азъ искамъ този воененъ кредитъ да се харчи само за нуждитѣ на армията, да знаемъ какво коштува тази война, да не бждемъ единъ денъ изненадани, че кредититѣ, които сме гласували, сѣж отишли за други цѣли. Ние, когато гласуваме кредити за войната, искаме да се употребятъ изключително за военни нужди. Що общо иматъ затворниците въ царството съ военнитѣ кредити, та прѣхвърляте прѣхраната имъ върху тѣзи кредити? Щомъ трѣгнемъ по този пътъ — азъ го ка-

захъ и миналия път, когато говорихъ по 350-милионния кредитъ — ние ще загубимъ нишките на нашето финансово управление, у насъ дѣйствително всичко ще стане карма-карашикъ, нито ще знаемъ отъдѣ почва и какъ свършва редовниятъ бюджетъ, нито ще знаемъ отъдѣ почватъ и какъ свършватъ нуждитъ на армията и кредититъ, гласувани за тая цѣль. Ето защо, азъ мисля — нѣма нужда да добавямъ това — че ние не можемъ да гласуваме този указъ, съ който се иска да одобримъ тази наредба на Министерския съветъ, а бихъ молилъ г. министра на правосъдието и почитаемото правителство да ни сезиратъ съ единъ специаленъ законъ за тази работа и да го обмислимъ. Ако за това нѣма врѣме, азъ моля почитаемото правителство не за друго, а само за да запази принципа, че чл. 47 на конституцията не можемъ да го прилагаме тъй безразборно, тъй безконтролно, тъй безогледно, дѣто трѣбва и дѣто не трѣбва, да оттегли това прѣдложение и да нареди работата тъй, както е била до създаването на това изключително положение.

Искахъ да узная, какви сѫ аджеба мотивитъ, по които се изземва отъ редовния бюджетъ тая прѣхрана и се прѣхвърля къмъ военнитъ кредити. „Затруднения сѫ се срѣщали въ това отношение“. Затруднения днесъ, въ врѣме на война, се срѣщатъ на всѣка стѣпка; затруднения се срѣщатъ не само за прѣхраната на затворниците. Днесъ г. министърътъ на вътрѣшнитъ работи ви разправя два часа, какви голѣми затруднения се срѣщатъ за прѣхраната на населението. Той ви каза, че хлѣбътъ бивалъ по-лошъ отъ пресувания фуражъ на министъръ Петковъ; днесъ има голѣми затруднения, защото врѣмената сѫ такива и защото нищо не върви редовно. Е добръ, ние днесъ сме седнали да се грижимъ, какъ да се хранятъ затворниците въ България. Ще ги хранимъ, както хранимъ цѣлото население, ще ги хранимъ при всички онѣзи прѣчки, при недоброкачественоста на хлѣба, съ който се храни и цѣлото население, като прѣдимно обръщаме внимание, щото всички несподи по възможностъ да се отстранятъ на фронта, тамъ да ги нѣма, тамъ да не създадемъ недоволство, отъ тамъ да не получимъ това, което пише главното интенданство въ едно свое писмо до своитъ подвѣдомствени органи — коегo имяхъ случай да прочета — че лошокачествениятъ хлѣбъ, който се изпраща на фронта, смѣсенъ съ нечистотии и клечки, прѣдизвиква справедливото негодувание въ армията, находяща се на фронта. Вие знаете, какво значи, когато самото Министерство на войната почва да оправдава и да нарича справедливо негодуванието на армията противъ лошокачествения хлѣбъ. Ето защо, г-да — завчера го казахъ и днесъ ще го повторя — и нашитъ грижи прѣдимно трѣбва да се съсредоточатъ да дадемъ всичката възможностъ да се удовлетвори въ всѣко отношение нуждитъ на армията и въ храна, и въ облѣкло, и въ заплата — за което ще имамъ случай да кажа нѣколко думи по-послѣ — та слѣдъ това ще се погрижимъ вътрѣ въ царството за насъ и, безспорно, тогава ще се погрижимъ и за затворниците, пратени въ затворитъ да изкупватъ своитъ грѣхове за прѣстѣпленията, които сѫ вършили надъ гражданството.

Ето защо още единъ път казвамъ и повтарямъ: моля почитаемото правителство да оттегли това прѣдложение, да не туря въ невъзможностъ болшинството да гласува. Азъ заявявамъ, че ние по никой начинъ не можемъ да вдигнемъ рѣка за таква едно прѣдложение, което ще създаде прецеденти, свършено противорѣчуци на основния принципъ на нашия основенъ законъ, прецеденти опасни, които могатъ единъ день, при едно недоброевѣстно министерство, да замѣнятъ цѣлата конституция съ такива укази.

Прѣседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Х. И. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Вие видѣхте, че минаха толкова много прѣдложения съ много по-важно съдържание, отколкото е това дребно прѣдложение, и г. Такевъ не взе думата. Трѣбва прѣди всичко да си изповѣдамъ грѣха, че ние съ него си имаме стари дертове. Който пази конституцията, трѣбва да я пази, както трѣбва — при всѣки законъ и главно въ неговитъ дѣйствия, когато е билъ министъръ, поне тогава, когато той е дѣйствувалъ. Ако единъ депутатъ си позволи налѣво и направо да критикува, безъ да държи смѣтка, какво той е правителъ и какво е правило неговото правителство, когато той е билъ министъръ, ще ми позволите да ви кажа, че азъ се съмнѣвамъ въ искреността на тая депутатска борба за конституцията. Азъ бихъ отговорилъ по-добросвѣстно и теорити-

чески на единъ депутатъ, който въ своята обществена дѣйностъ се е проявилъ, се проявява и продължава да се проявява като борецъ за конституцията. Не е отъ тѣхъ г. Такевъ. Азъ и другъ път съмъ говорилъ, че съ него не сме политически приятели, но азъ имамъ и други политически неприятели. Ето, г. Коларовъ, съ когото тоже 20 години сме се срѣщали въ политическата борба навсѣкѣ изъ градоветъ на южна България, но такава придиричностъ у него нѣма: ще излѣзе, ще каже мнѣнието си, какъ мисли той за конституцията, кои сѫ важнитъ постановления въ нея, които биятъ на очи, азъ ще се срещна съ него, ще му отговоря безъ никакви обиди, и си отиваме. Тѣй се боримъ — и той си има своитъ избиратели, и азъ моитъ. Не е така съ г. Такевъ и съ нѣкои негови приятели. Напр., еднѣжъ взехъ думата — защото азъ скѣпя врѣмето — и тѣ се нахвърлятъ върху мене въ в. „Прѣпорецъ“. Ето и сега отъ толкозъ прѣдложения — азъ васъ вземамъ за сѣдин — кажете, туй ли е най-важното и се попитайте съ каква цѣль излиза да критикува. Добръ, ама пита ме г. Такевъ: каква е била опасността на държавата, та не съмъ могълъ да трая отъ 12 май до 28 юний, когато съмъ знаелъ, че ще се свика Камарата. Позволете ми, г. г. народни прѣдставители, да не зная това нѣщо. Азъ мога да зная само за редовнитъ сесии по конституцията, които непрѣмѣнно трѣбва да се свикатъ, и то въ мирно врѣме, а въ военно често пъти и тѣ не могатъ да бѣдатъ свикани. Това ще ми позволите да го кажа, защото поимичдаме и тукъ, и въ други държави — често пъти въ военно врѣме редовнитъ сесии не се свикватъ. Отъдѣ знаете, че на 28 юний непрѣмѣнно ще свикаме Камарата? Това не го знаеше и Министерскиятъ съветъ на 12 май.

А. Ляпчевъ: Какъ да не го знаеше? Нали нѣмахте бюджетъ, и трѣбваше непрѣмѣнно да се свика Камарата.

Министъръ Х. И. Поповъ: Защо пъкъ непрѣмѣнно на 28 юний?

А. Ляпчевъ: Защото нѣмахте бюджетъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: И това било голѣмо основание!

А. Ляпчевъ: То е най-голѣмото основание.

Министъръ Х. И. Поповъ: Ами имаме ли бюджетъ, когато разтурихме Събранието, което не даде болшинство на никакво правителство?

Д-ръ А. Гиргиновъ: Тогава Парламентътъ бѣше разтуренъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: У насъ туй бѣрка, че всѣки си има мнѣние и иска непрѣмѣнно да бѣде тѣй, както той си мисли. Азъ ще кажа на г. Ляпчева: вѣрно е, че за бюджета трѣбваше да се свика Камарата, но не по-малко е вѣрно, че, ако обстоятелствата въ България и вънъ отъ нея, налагаха да не се свика, тя нѣмаше да се свика. Какво ще ми се приказва: „Нѣмало бюджетъ!“ Азъ твърдя, че може да не се свика, ако надвиснатъ надъ България тѣзи условия, които висятъ. Тѣй щото не може да ме обвинява г. ораторътъ, че азъ трѣбвало да прѣдвидя, че на 28 юний Камарата щѣла да се свика затуй, че нѣмало бюджетъ. Да допуснемъ за минута, че е тѣй; значи, отъ 12 май до 28 юний трѣбваше да търпимъ, трѣбваше да гледаме, какъ въ затворитъ правятъ бунтове затуй, че затворниците нѣмаха храна. Какъ да търпя, когато знаехъ когато имамъ официални документи отъ Видинъ и особено отъ новитъ земи, че затворниците нѣма какъ да се хранятъ? Какво щѣше да стане отъ 12 май до 28 юний, г. Такевъ? Понеже сѫ затворници, трѣбваше всички да мратъ. И сега казва ми се, че това било страшно прѣстѣпление, че било нарушение на чл. 47, защото външна и вътрѣшна опасностъ, такава, отъ която да има сътрѣсения, нѣмало. Азъ и другъ път съмъ говорилъ по този членъ, какъ азъ го тълкувамъ. Азъ ще ви прѣпорѣчамъ да четете всички постановления на демократическото правителство отъ 1908, 1909, 1910 и 1911 години до м. мартъ, когато вече прѣдаде властта на коалицията, за да видите, че демократитъ всичко онова, което сѫ говорили въ своитъ речи въ Камарата, сѫ го опровергали съ онѣзи нарушения на конституцията, които сѫ вършили. Тамъ ще видите постановления, които се взематъ на 25 януарий, а на 5 февруарий има сесия.

А. Ляпчевъ: Възъ основа на чл. 47 ли?

Министъръ Х. И. Поповъ: Въз основа на това, че трѣбва законъ, а вие издавате постановление.

А. Ляпчевъ: Говоримъ за чл. 47 отъ конституцията. Бждете добросъвѣстенъ. Нѣма нито едно постановление, издадено въз основа на този членъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: Сега ще Ви прочета.

А. Ляпчевъ: Четете.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля, г. Ляпчевъ, Г. Takeвъ говори спокойно и никой не му каза нищо.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Ама всичко, което говорѣ, е вѣрно.

Н. Начевъ: Нима като мълчахме, та всичко вѣрно ли бѣше?

Министъръ Х. И. Поповъ: Вземете рѣшенията на Министерския съвѣтъ въ сборника отъ 1911 г. подъ № № 1 до 35 и нататѣкъ, съ които справете се като си отидете дома . .

Д-ръ А. Гиргиновъ: Прочетете едно, за да видимъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: . . . и ще видите за какво се касаятъ. Касая се, напр., мита да се отиѣнятъ, налози да не се взематъ и всевъзможни работи, които по законъ ставатъ. Нѣма защо сега да ги дия.

А. Ляпчевъ: Така кажете, че единъ часъ дирите и нищо не можете да намѣрите. Дирете колкото щете и нищо нѣма да намѣрите. Приказвате само общи приказки.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Моля, г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ: Бива, бива недобросъвѣстностъ, ама такава бива ли? Единъ часъ дири и нищо не може да намѣри.

Министъръ Х. И. Поповъ: Вземете общинскитѣ управления. На общинскитѣ управления въ това врѣме имъ изтичаше мандатътъ и за градскитѣ общини трѣбваше да ставатъ избори. Какво направиха демократитѣ? Създадоха законъ и продължиха мандата на общинскитѣ управления.

М. Takeвъ: Ама съ законъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: Това опазване на конституцията ли е?

М. Takeвъ: И вие отложихте изборитѣ за общински и окръжни съвѣти прѣзъ 1915 г.

Министъръ Х. И. Поповъ: Когато конституцията казваше, че трѣбва да бждатъ избрани нови общински управления, избори за такива не станаха, а тукъ, въ тази сесия, какви не работи приказваха демократитѣ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Въпросътъ за арестантитѣ за тѣхъ е много важенъ!

Министъръ Х. И. Поповъ: Г-да демократитѣ се рисуваха, че сж най-модерни и напредничави хора, че точно по конституцията управляватъ и затуй създадоха единъ законъ, съ който казваха, че правятъ опити въ Пловдивъ и Търново, за да видятъ какво ще ни даде пропорционалната избирателна система. Раздѣлиха Търново на двѣ колегии, а Пловдивъ на три, когато и Пловдивъ и Търново сж почти еднакви, даже Търново дава единъ прѣдставителъ повече, . . .

М. Takeвъ: Това по прѣдложението за прѣхраната на затворницитѣ ли е, г. прѣдседателю?

Министъръ Х. И. Поповъ: . . . за да могатъ да раздѣлятъ Севлиево на двѣ околии и да попрѣчатъ на г. Пешева да не може да се избере, а Пловдивъ трѣбваше да раздѣлятъ на три избирателни околии, за да могатъ да отстранятъ Карлово, кждѣто нѣматъ нищо. Това добросъвѣстностъ ли бѣше?

М. Takeвъ: Това бѣше по прѣдложението за прѣхраната на затворницитѣ!

Министъръ Х. И. Поповъ: Г-нъ Takeвъ ще прави опити въ Пловдивъ за депутатскитѣ избори и въ Бургазъ за изборитѣ за окръжнитѣ съвѣти.

Н. Мушановъ: Не знаете какво приказвате. Не г. Takeвъ, а азъ ги правихъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: Оставете ме да говоря, както вие говорихте.

Н. Мушановъ: Не знаете какво приказвате. Срамота е!

Министъръ Х. И. Поповъ: Хората, които не могатъ да изслушатъ една рѣчь, ще ми говорятъ за закони. — Г-нъ Takeвъ щѣше да прави опити и въ Пловдивъ, както направи въ Бургазъ, но когато станаха изборитѣ и г. Динчевъ се изтърси прѣдседателъ на окръжния съвѣтъ, тогава г. Takeвъ се потули и не направи никакъвъ опитъ въ Пловдивъ. Това добросъвѣстностъ ли бѣше?

М. Takeвъ: Законъ за прѣхрана на затворницитѣ бѣше!

Министъръ Х. И. Поповъ: Така бѣше и съ фуража и съ много други работи, които не желая да спомнямъ. Азъ не мога да взема парче отъ вагони, да го нося въ джеба си и да викамъ: „Г-да! Видже вагони, нѣма да каратъ двѣ години“, а още жаратъ — досега! Тѣй смѣло и за хлѣба викаше: „Видже какъвъ хлѣбъ“, и когато му казва военниятъ министъръ: „Ела да видишъ пресуванъ фуражъ“, той не казва нищо.

М. Takeвъ: А днесъ го опроверга г. министъръ-прѣдседателътъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: Хлѣбътъ, който бѣше донесенъ отъ Васъ, бѣше пресуванъ фуражъ.

М. Takeвъ: Той бѣше хлѣбъ, донесенъ отъ фронта.

Министъръ Х. И. Поповъ: По нататѣкъ казва: „Ама ще ми дадете дума, че нѣма да накажете лицата, които сж ми казали“. Какво значи туй? Добросъвѣстностъ ли? Вие сте въ свръзка съ нѣкои господа, тѣ ви носятъ данни и вие, които знаете, че тѣ правятъ прѣстѣпление, молите министра да мълчи, да не ги наказва. Изтѣзте явно, кажете, а не така изъ кюшетата.

М. Takeвъ: Азъ излизамъ явно — отъ трибуната.

Министъръ Х. И. Поповъ: Вие, които постоянно ми говорите, че почитате законитѣ, изтѣзте тукъ явно. Ние ги знаемъ вашитѣ закони.

Какво е сега моето прѣстѣпление? Въ какво се състои? Затворницитѣ не можеха да се хранятъ, защото, особено тогава, нѣмаше храна и можеха да ги хранятъ само военнитѣ, но тилового управление казва: „Не мога да взема отъ васъ пари, не мога смѣтки да оправямъ“. Добрѣ, писахме въ Главната квартира: защо не можете? Ние имаме пари, ще плащаме, само ги хранете. Писаха официално: „Ние ще хранимъ тѣзи затворници съ наши пари, защото тѣ сж повече наши затворници, които военнитѣ сждилища изпращатъ тамъ“. Министерскиятъ съвѣтъ рѣши, понеже нѣма възможностъ да ги храни, понеже кесията е една — на държавата — понеже военнитѣ взематъ на себе си тази отговорност, нека да ги хранимъ отъ военнитѣ кредити. Тукъ нѣма никакво прѣстѣпление, защото асж повечето затворници, които идатъ и които ще идатъ отсега нататѣкъ, сж осждени отъ военнитѣ сждилища. Нѣма никакво прѣстѣпление, че издржката ще мине отъ единъ параграфъ на другъ. Ако се похарчи повече тамъ, отъ кредититѣ, ще има една икономия тукъ, въ редовния бюджетъ, и работата идущата година ще се поправи. Това ли е грѣхътъ?

М. Takeвъ: А чл. 47?

Министъръ Х. И. Поповъ: Какво говори чл. 47? Какво говорѣше при вашитѣ постановления, когато ги взимаште на 25 януарий? Какво говори чл. 47, азъ говорихъ и другъ пжтъ, па и днесъ, но никога не можемъ да се разберемъ съ лѣвицата, защото вие какво правите? Като отстѣпимъ нѣщо, викате: „Вие абдикирате, вие сте некадърни.“ Напр., вземете закона за прѣдвидливостъта, който мина на трето

четене. Правителството ви даде всичката възможност да повървате, че иска да работи съ васъ, че не иска да се кара въ тѣзи врѣмена, даде възможност на всички групи да създадатъ законъ, както искатъ, и сетиъ, както рѣши Парламентътъ, така да се приеме. Комисията го създаде. Дойдоха тукъ г. Данаиловъ и г. Ляпчевъ и се съгласиха по принципъ да влизатъ въ комитета и депутати. Г. Григоръ Василевъ излиза и казва: „Това било страшно прѣстѣпление“. Дохожда г. Мушановъ и казва: „Вие абдикирате отъ своитѣ права, вие сте некадърни“, като че ли само тѣ сѣ кадърни.

М. Такевъ: Това е по чл. 47, нали?

Министъръ Х. И. Поповъ: Григоръ Василевъ ни цитира Бундестрата и какво станало тамъ. Райхстагътъ казалъ на Бундестрата: „Отъ сега нататъкъ вие ще създавате закони по прѣхраната на армията“; Бундестратъ казалъ на канцлера: „Вие каквото щете направете“. Канцлерътъ избралъ други лица, и тѣ щѣли да се грижатъ за прѣхраната. Туй ако ние направимъ, ще ми кажете: „Некадърници! Вие абдикирате“. Дѣ е вашата логика? Вие сте дошли тукъ само да ни дразните. Азъ завчера казахъ, който иска да работи, да работи. Франция ни цитирате, Бундестрата ни цитирате. Я погледте тамъ, дали опозицията дразни и дали за магарешката сѣнка рѣчи държи.

М. Такевъ: Не за магарешката сѣнка, а за чл. 47 отъ конституцията говоримъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: 40 дена засѣдаваме и не оставаха сквернословия, които да не се кажатъ. Най-послѣ дѣ е опасността? Опасността е, че сме въ военно врѣме. Казва се, че затворниците трѣбвало да стоятъ гладни отъ 12 мартъ до 28 юний, па нека и да умратъ.

М. Такевъ: Не.

Министъръ Х. И. Поповъ: Споредъ Васъ, добросъвестнитѣ щѣли да кажатъ: „Да“. Нѣмаме врѣме да оставимъ затворниците да умиратъ отъ гладъ.

М. Такевъ: Ще ги храните тѣй, както ги хранихте до 12 май.

Министъръ Х. И. Поповъ: Хранихме ги, защото намирахме храна, а на 12, 13, 14 май имаше бунтове. Питате, какъ ги храните. Това е въпросъ на управление. Когато началникътъ на затвора се убѣди — а азъ стоя на чело на това управление — че не може другояче, че ще дойде тази опасностъ, и азъ я изложиха прѣдъ Министерския съвѣтъ, и послѣдниятъ, който знае обстоятелствата при които живѣемъ, одобри моето прѣдложение, той поема отговорността, защото, строго вземено, азъ, Поповъ, съмъ излѣзълъ отъ отговорностъ, щомъ Министерскиятъ съвѣтъ е приелъ. „Не, не дѣйте приема това“, казва ни се. Тогава какво ще стане? Азъ казахъ и другъ пѣтъ, какво ще стане. Чл. 47 отъ конституцията е прѣдоставилъ на Народното събрание да оцѣни тѣзи обстоятелства, при които е работилъ Министерскиятъ съвѣтъ и да види, дали е трѣбвало да вземе извѣстно постановление или не. Може Министерскиятъ съвѣтъ и да е сбъркалъ, но докато въ него има довѣрие Народното събрание, послѣдното ще одобри. Това говори чл. 47.

А. Ляпчевъ: Кажи, че си сбъркалъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: Не съмъ сбъркалъ. Това, което казвате, не е сериозно; депутати не говорятъ тѣй.

М. Такевъ: Вие обърнахте Камарата на чистилище.

Министъръ Х. И. Поповъ: Г. Ляпчевъ иска да ни убѣди съ разни подигравки, че е ученъ човѣкъ. Той никога не може да ме убѣди, съ своето хилене, че разбира отъ държавни науки. (Ржкоплѣскане отъ дѣсницата и дѣсния центъръ) Той не е свършилъ нищо. Азъ такива депутати не мога да слушамъ. Който е сериозенъ човѣкъ, сериозно трѣбва да приказва тукъ.

А. Ляпчевъ: Именно като Васъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: Именно като мене. Азъ съмъ доказалъ своята сериозностъ въ Университета, а не като тебе, дошелъ тукъ, прочелъ нѣкоя книжка, и: „Хелферихъ,

туй казалъ, онуй казалъ“. Дохожда тукъ и казва, че цѣлата скѣпотия била отъ ажиотажъ, отъ понижението на лева. Най-учениятъ финансистъ! Ами на това ще Ви се смѣятъ хората.

А. Ляпчевъ: Всички сега се смѣятъ на твоя умъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: Само това се твърди отъ човѣка, който минава за ученъ, че скѣпотията е само отъ ажиотажъ. За насъ не е така. Даже вашитѣ хора на науката, които имате, попитайте ги, и тѣ ще ви кажатъ, че не е тѣй. И за капитулациитѣ вчера отъ трибуната твърдѣше, че не сѣ никакъвъ договоръ, че тѣ били само така, че това и дѣцата го знаятъ, че всѣки, който е училъ международно право, го знае, че това било а, б. И това се твърди съ нахалностъ: „Разбрахте ли сега“. Какво ще разберемъ отъ г. Ляпчева?

А. Ляпчевъ: Г-нъ прѣдседателю! Циркъ ли е тукъ?

Министъръ Х. И. Поповъ: Вие го обърнахте на циркъ. Ако искате да бѣдете сериозни, бѣдете сериозни по всички въпроси.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Гендовичъ завижда на г. министра.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Министъръ Х. И. Поповъ: Прѣдъ видъ на всичко това, което казахъ, г. г. народни прѣдставители, че това е едно постановление на Министерския съвѣтъ, наложено отъ обстоятелствата, при които работимъ, азъ съмъ увѣренъ, че както досегашнитѣ, така и това постановление ще бѣде утвърдено. Колкото за подобни критики, като г. Такева и г. Ляпчева, ние съ тѣхъ ще има да се разправяме подиръ мира. Ние тогава ще си дириимъ смѣтка и ще кажемъ: когато България се бореше съ всички свои неприятели, когато тя се бореше за своето съществуване и своитѣ солдати излагаше по бойнитѣ полета, тѣзи господа постоянно не сѣ били нищо друго, освѣнъ едно вѣчно прѣпятствие на правителството и сѣ били винаги доволни да видятъ България пропаднала, отколкото либералното правителство да освободи Македония. (Ржкоплѣскания отъ дѣсницата и дѣсния центъръ) Ние ще ви кажемъ това, тогава ще дириимъ смѣтка какво сте правили, и тогава самата Македония ще ви каже, особено на тебе, г. Ляпчевъ: „И ти ли, сине мой, Бруте“.

Отъ дѣсницата и дѣсния центъръ: Браво! Браво! (Продължителни ржкоплѣскания)

А. Ляпчевъ: (Къмъ министъръ Х. И. Поповъ) На какво приличашъ? Ставашъ смѣшенъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля, тишина! Има думата г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Само за петъ минути моля вашето търпѣние и вашето внимание по единъ въпросъ чисто сѣдебенъ. Сега е случаятъ — безъ да желая да правя нѣкакво прѣпятствие на г. министра на правосъдието — да получа неговото разяснение, какъ може да става едно нѣщо при изричното прѣдписание на нашитѣ закони. Ако бѣше единъ-два случая, нѣмаше да спирамъ вашето внимание и да искамъ неговото обяснение, но понеже това е една система, която се забѣлѣзва да се прокарва отъ неговото министерство, особено тази година — азъ ще ви наведемъ случаитѣ, за да видите колко сѣ фразантни — бихъ желалъ да ми обясни, при личността на изричния текстъ на закона, какъ може да се практикува подобна система. Въпросътъ се касае относително прѣдсрочното освобождаване на затворниците.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: За другъ пѣтъ оставете това.

А. Христовъ: Споредъ чл. 20 . . .

Министъръ Х. И. Поповъ: Направете питане.

Д-ръ А. Гиргиновъ: То е въ свръзка съ храната.

А. Христовъ: Моля Ви се, г. министре, азъ ще свърша само въ петъ минути; то е въ свръзка съ храната. — Споредъ чл. 20 отъ наказателния законъ, този, който е осъ-

денъ на повече отъ петъ години строгъ тъмниченъ затворъ, може да бѣде прѣдсрочно освободенъ, независимо отъ другитѣ условия, . . .

Нѣкой отъ дѣсницата: За затворниците кажете нѣщо.

А. Христовъ: . . . ако е излежалъ $\frac{3}{4}$ отъ наказанието си. Това е изрично казано въ чл. 20 п. 1. Сжидиятъ този членъ се цитира отъ г. министра на правосъдието въ всичкитѣ заповѣди, съ които той прѣдсрочно освобождава нѣкои затворници. Е добръ, азъ ще ви посоча на десетки случаи, дѣто затворници, които сж осждени за убийство на повече отъ петъ години затворъ, се освобождаватъ прѣдсрочно, а нито единъ отъ тѣхъ не отговаря на това сжщественно условие — всѣки единъ е лежалъ по-малко и много по-малко отъ $\frac{3}{4}$ отъ наказанието си. Напр., четете „Държавенъ вѣстникъ“, отъ 10 юни т. г., бр. 117. (Чете) „Съ заповѣдь № 271, отъ 20 май 1916 г. затворникътъ Димитъръ Стамболийски отъ с. Цървица, Дупнишка околия, осжденъ по съвокупность . . .

Министъръ Х. И. Поповъ: Ако, г. Христовъ, желаете да поворите по този въпросъ, азъ Ви заявихъ да направите питане, . . .

А. Христовъ: Азъ свършвамъ.

Министъръ Х. И. Поповъ: . . . защото азъ тогава ще направя справка. Засега има да кажа това: не може единъ министъръ да дойде да отговаря за нѣщо, което се чете така отъ книжка. Ако искате, направете питане, и още утрѣ ще Ви отговоря. Засега мога да Ви кажа това, че освобожденията не ставатъ отъ менъ, а има единъ съвѣтъ, начело на който стои г. Протичъ, когото не можете да обвинявате, че е нашъ. Тамъ цѣлъ съвѣтъ рѣшава, а азъ подписвамъ. Ако е станала нѣкоя грѣшка, направете питане.

Отъ лѣвицата: А-а-а!

Министъръ Х. И. Поповъ: Ама какво е това: „А-а-а“? На какво прилича? Идете въ кръчмата! Тогава нѣма да дамъ никакви обяснения. Моля, да се уважава редътъ.

Отъ лѣвицата: А-а-а!

Министъръ Х. И. Поповъ: Тѣй ли правятъ въ Европа? Какъвъ е дневниятъ редъ?

М. Такевъ: Вие на прѣдмета ли говорихте?

Министъръ Х. И. Поповъ: На прѣдмета говорихъ, че не може така да се говори, както Вие говорите. Ако искате нѣщо, има редъ, по който да постѣпите.

М. Такевъ: Съразмѣрната избирателна система по прѣдмета ли бѣше? Бургазкитѣ избори по прѣдмета ли бѣха?

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

А. Христовъ: Азъ свършвамъ, г-да. Тѣ сж десетки случаи, публикувани въ „Държавенъ вестникъ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Продължително звъни)

М. Такевъ: Г. прѣдседателю! Вие не сте справедливъ. Г. министърътъ какво говори?

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля Ви се, г. Такевъ. Азъ заявямъ на народното прѣдставителство, че отъ шесть мѣсеца насамъ само азъ най-малко хиляда пжти съмъ поканвалъ всѣкиго едного отъ васъ, . . .

Отъ лѣвицата: Освѣнъ министритѣ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: . . . когато говори, да говори по прѣдмета. Никой отъ васъ не слуша прѣдседателството. Всѣки отъ васъ си махваше юздата и говорѣше това, което му скимнѣше. Г. министъръ Поповъ направи сжщото това, за което прѣдседателството отъ шесть мѣсеца напомня. Прѣдседателството намира, че стига толкова. Слѣдъ като г. министърътъ заяви, че ако г. Христовъ се интересува отъ този въпросъ, да направи формално

питане, той ще му отговори още утрѣ, азъ заявямъ, че не мога да позволя на г. Христова да говори повече.

А. Христовъ: Само двѣ думи. Ако бѣше единъ случай, да. Но това сж редица, десетки случаи.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Моля Ви се.

Министъръ Х. И. Поповъ: Направете питане и ще направимъ справка.

А. Христовъ: Азъ питаня съмъ правилъ и по други въпроси, но и досега не ми е отговаряно. И сега по този въпросъ, ако е единъ или два случая, азъ нѣма да правя питане, но тѣ сж десетки случаи. Затворникъ, лежалъ двѣ години, осжденъ на 10 години, пуца се прѣдсрочно.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Министъръ Х. И. Поповъ: Когато ми направите питане, ще направимъ сравнение между нашето и вашето управление и тогава ще видимъ кой какъ е управлявалъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Г. Христовъ! Слѣдъ като г. министърътъ Ви заяви, че, ако му направите питане, ще получите веднага отговоръ, най-обикновената деликатность ви налага да постѣпите като разбранъ човѣкъ.

А. Христовъ: Г. г. народни прѣдставители! При тази система — азъ ще я нарека по прѣстѣпенъ начинъ — прѣдсрочно да се пушатъ затворници, нѣма нужда отъ кредити; пуштете ги всички. И тѣй ги обираатъ и пушатъ по домоветѣ имъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Силно и продължително звъни) Г. Христовъ!

Е. Рухи: Азъ бѣхъ затворенъ. Хиляда лева взехте отъ затворниците.

А. Христовъ: Отъ кого?

Е. Рухи: Когато бѣхте на властъ, азъ бѣхъ въ затвора и знамъ, че вземахте отъ затворниците хиляда лева.

А. Христовъ: Дайте ми единъ случай. Той бѣше мой противникъ адвокатъ.

Е. Рухи: Г. Теодоръ Теодоровъ вече 2.000 л. ми взе. Бай Тодоръ може да ви каже.

А. Христовъ: Азъ желая да ми кажете единъ случай за мене.

Е. Рухи: Вие обирахте затворниците.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Прѣдседателството забранява да се говори. Стига толкова скандалъ!

А. Христовъ: (Къмъ Е. Рухи) Азъ бихъ желалъ да отговоря на този доленъ човѣкъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които одобряватъ прочетеното рѣшение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство). Прието.

Е. Рухи: (Възразява нѣщо на А. Христовъ)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Който Ви е обралъ, дайте го въ сждъ. Прѣстанете най-послѣ да скандалите това нещастно Народно събрание.

Прѣминаваме къмъ слѣдующия пунктъ отъ дневния редъ: разглеждане прѣдложенията за одобрение постановленията на Министерския съвѣтъ, съ които е възложено на Българската земеделска банка да купи мѣдъ и я замѣни съ синъ камъкъ, потрѣбенъ за лозаритѣ и земеделцитѣ. Моля г. секретаря да прочете прѣдложениято.

Секретаръ д-ръ В. Черневъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ предложението за одобрение постановления на Министерския съветъ, съ които е възложилъ на Българската земеделска банка да купи мѣдъ и я замѣни съ синь камъкъ, необходимъ за нуждитъ на лозаритѣ и земеделцитѣ въ страната за прѣзъ годинитѣ 1916 и 1917.

Г. г. народни прѣдставители! Необходимата нужда отъ синь камъкъ за нашитѣ лозари и земеделци е извѣстна — безъ него нашето лозарство е обречено на изгубване. Това отъ една страна, а отъ друга — обстоятелството, че синь камъкъ мѣчно може да се намѣри въ сегашнитѣ изключителни врѣмена, ме застави да търся начини, по които тази народна нужда да бѣде удовлетворена. Още на 17 октомврий 1915 г. назначихъ комисия, която да се занимае съ обсъждане на въпроса. Тя съ протоколъ отъ 20 октомврий с. г. изказа мнѣние: 1) доставката на синия камъкъ да се възложи на Българската земеделска банка, подъ гаранция на държавата; и 2) да се командирова въ лица въ Австро-Унгария и Германия — единственитѣ страни, отъ които бѣ възможна доставката на синь камъкъ — за да изучатъ на мѣстото условията на тази доставка. Натоварениятъ компетентенъ чиновникъ съ тази мисия ми донесе, че синь камъкъ може да се достави, само ако се даде срѣщу него мѣдъ, и то за всѣки 100 килограма синь камъкъ по южколю 30 килограма мѣдъ — рапортъ отъ 5 декемврий 1915 г.

При наличността на така стеклитѣ се обстоятелства, по мое искане, Министерскиятъ съветъ се видѣ принуденъ да вземе своеврѣменно и безотлагателно мѣрkitѣ, изложени въ постановлението му: VII отъ 14 януарий 1916 г., протоколъ № 7; XVII отъ 30 януарий 1916 г., протоколъ № 17; и XI отъ 14 априль 1916 г., протоколъ № 55.

Като излагамъ горното и на основание чл. 109 отъ конституцията, имамъ честъ да ви помоля, г. г. народни прѣдставители, да одобрите и гласувате приложеното тука прѣдложение за одобрение постановлението на Министерския съветъ, споменати по-горѣ и помѣстени въ сжщото.

София, 10 августъ 1916 г.

Министъръ на земеделството и държавнитѣ имоти:

Д-ръ П. Динчевъ.

„ПРѢДЛОЖЕНИЕ

за одобрение долужоженитѣ постановления на Министерския съветъ, съ които е възложилъ на Българската земеделска банка да купи мѣдъ и я замѣни съ синь камъкъ, потребенъ за лозаритѣ и земеделцитѣ за прѣзъ годинитѣ 1916 и 1917.

Членъ единственъ. Одобрява се:

I. Седмото постановление на Министерския съветъ, взето въ засѣданието му отъ 14 януарий 1916 г., протоколъ № 7, което гласи:

1. Вългата се на Българската земеделска банка да купи до 250.000 кгр. мѣдъ (бакъръ), който да изпрати въ странство за прѣработване въ синь камъкъ, който да послужи изключително за нуждитѣ на лозарството и земеделството. 2. Ако вслѣдствие промѣняване днешнитѣ политически условия, цѣната на синия камъкъ спадне, Българската земеделска банка понесе, вслѣдствие на това, нѣкаква загуба, то тази загуба да се понесе отъ държавата. 3. Нуждитѣ за направата на синь камъкъ до 250.000 кгр. мѣдъ иматъ прѣдимство прѣдъ всѣки други държавни нужди и не подлежатъ нито на реквизиция, нито на закупуване отъ други държавни органи.

II. Седемнадесетото постановление на Министерския съветъ, взето въ засѣданието му на 30 януарий 1916 г., протоколъ № 17, което гласи:

Въ допълнение на VII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ засѣданието му отъ 14 януарий текущата година, протоколъ № 7, и на основание чл. 85, буква з и последната алинея на сжщия членъ отъ закона за отчетността по бюджета, разрешава се на Българската земеделска банка да купи означеното въ горѣказаното постановление количество бакъръ и го замѣни съ синь камъкъ по доброволно съгласие.

III. Единадесетото постановление на Министерския съветъ, взето въ засѣданието му отъ 14 априль 1916 г., протоколъ № 55, което гласи:

1. Разрѣшава се на Българската земеделска банка да купи 250.000 кгр. старъ бакъръ по опрѣдѣлената вече цѣна отъ Комитета за обществената прѣвидливостъ, който да замѣни съ синь камъкъ, потребенъ за нуждитѣ на лозаритѣ и земеделцитѣ въ България за прѣзъ 1917 г. и 2. Ако

вслѣдствие промѣняване днешнитѣ политически условия банката прѣтърпи загуби отъ купуването на бакѣра и замѣняването му съ синь камъкъ, то тия загуби да се понесатъ отъ държавата.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Който одобрява прочетеното прѣдложение, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Прието.

Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Г. г. народни прѣдставители! Моля да стане прѣреждане на дневния редъ. Въ точка трета на дневния редъ да прѣскачимъ другитѣ букви и да пристѣпимъ къмъ гласуване на буква д — законопроекта по Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ — послѣ буква е, последната отъ дневния редъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Който прие-матъ прѣдложението на г. министъръ-прѣдседателя за прѣреждане на дневния редъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Г. секретарьтъ ще прочете мотивитѣ и законопроекта за разрѣшаване на Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ да увеличи сумата за постройка на депо за локомотиви при гара Горна-Орѣховица отъ 300.000 на 400.000 л.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТѢ

по законопроекта за разрѣшение на Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ да увеличи сумата за постройка на депо за локомотиви при гара Горна-Орѣховица отъ 300.000 на 400.000 л.

Г. г. народни прѣдставители! Съ законъ, одобренъ съ указъ № 15 отъ 18 мартъ 1915 г., се разрѣши, между другото, да се построи депо за локомотиви въ гара Горна-Орѣховица, на стойностъ 300.000 л. Тази сума бѣ поставена въ закона въ такъвъ размѣръ, но вслѣдствие поскупването на материалитѣ, нужни въ постройката, особено на желѣзото, което се внася отъ странство въ много ограничени количества и то съ специални разрѣшения и формалности, сумата 300.000 л. се оказа недостатъчна, затова се отдалоха на прѣдприемачъ само толкова отъ работитѣ на тази постройка, колкото ще могатъ да се извършатъ съ прѣвидената сума. Извършването на тѣзи работи сега се налага, защото отъ депо въ тая гара има необходима нужда, особено при днешнитѣ обстоятелства и усилено движение, но за да може то да се използва, ще трѣбва да се завърши постройката му напълно, като се отдаде на прѣдприемачъ извършването и на останалитѣ работи; последнитѣ се състоятъ главно отъ желѣзо-бетонни конструкции и желѣзни прозорци и за това цѣлата постройка на депото ще възлѣзе на 400.000 л.

Прѣдъ видъ на изложеното, честъ имамъ да моля почитаемото XVII обикновено Народно събрание да разгледа и гласува още прѣзъ сегашната извънредна сесия внесения отъ менъ законопроектъ.

София, юлий 1916 г.

Министъръ на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ:

Н. Апостоловъ.

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за разрѣшение на Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ да увеличи сумата за постройката на депо за локомотиви при гара Горна-Орѣховица отъ 300.000 на 400.000 л.

Членъ единственъ: Разрѣшената съ законъ, одобренъ съ указъ № 15 отъ 18 мартъ 1915 г., сума за постройката на депо за локомотиви при гара Горна-Орѣховица, да се увеличи отъ 300.000 на 400.000 л.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Който прие-матъ прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Нѣкой отъ дѣсницата: Прѣдлагамъ спѣшностъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има прѣдложение да стане второ четене. Който е съгласенъ, съ това прѣдложение, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Прието.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за разрѣшение на Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ да увеличи сумата за постройката на депо за локомотиви при гара Горна-Орѣховица отъ 300.000 на 400.000 л.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Който приема прочетеното заглавие, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Прието.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„Членъ единственъ. Разрѣшената съ законъ, одобрено съ указъ № 15 отъ 18 мартъ 1915 г., сума за постройката на депо за локомотиви при гара Горна-Орѣховица, да се увеличи отъ 300.000 на 400.000 л.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Който приема на второ четене прочетенія членъ единственъ отъ законопроекта, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Прието.

Слѣдъа буква е — законопроектъ за отлагане съставянето и окончателното сключване на избирателнитѣ списъци прѣзъ 1916 г.

Г. секретарѣтъ ще прочете законопроекта и моливѣту му.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„ДОКЛАДЪ до Народното събрание.

Споредъ членове 7, 14, 15, 20, 23 и 26 отъ избирателния законъ, избирателнитѣ списъци за 1916 г. трѣбваше да бѣдатъ съставени до края на февруарий т. г., а слѣдъ това, до началото на юний мѣсець да се направятъ нужнитѣ по тѣхъ обжалвания и поправки, за да можатъ сжщитѣ списъци на 1 юний да се сключатъ окончателно, та по тѣхъ отъ 1 августъ 1916 г. до 31 юлий 1917 г. да се произвеждатъ всички избори.

Понеже болшинството отъ избирателитѣ сж подъ знамената още отъ септемврий миналата година, тѣ сж лишени отъ възможността да упражнятъ правата си по членове 14 и 23 отъ сжщия законъ по провѣрката и обжалването на избирателнитѣ списъци, което е сжщественно прѣпятствие за окончателното сключване на послѣднитѣ.

Поради това необходимо е, както това се направи и въ миналата балканска война, да се отложи съставянето и окончателното сключване на послѣднитѣ.

За тая цѣль сжмъ изготвилъ тукъ приложения законопроектъ, който честь ми е да прѣдставя за разглеждане и гласуване отъ Народното събрание.

Гр. София, 14 юлий 1916 г.

Министъръ на вжтрѣшнитѣ работи и народното здраве:

Хр. Г. Поповъ.

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за отлагане съставянето и окончателното сключване на избирателнитѣ списъци прѣзъ 1916 г.

Чл. 1. Съставянето на избирателнитѣ списъци, което, съгласно чл. 7 отъ избирателния законъ, прѣдстои на градскитѣ и селскитѣ общини да извършатъ до края на м. февруарий 1916 г. се отлага съ два мѣсеца, считано отъ датата на заповѣдта за обща демобилизация на въоръженитѣ сили въ царството.

Чл. 2. Окончателното сключване на избирателнитѣ списъци (чл. 26) се отлага съ два мѣсеца, въ зависимостъ отъ датата на съставянето имъ.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Който приема на първо четене прочетенія законопроектъ, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Прието.

Нѣкой отъ дѣсницата и дѣсния центъръ: Прѣдлагамъ спѣшность. Второто четене да стане сега.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има прѣдложение за спѣшность. Който приема това прѣдложение, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Прието.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за отлагане съставянето и окончателното сключване на избирателнитѣ списъци прѣзъ 1916 г.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Който приема заглавието на прочетенія законопроектъ, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Прието.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„Чл. 1. Съставянето на избирателнитѣ списъци, което, съгласно чл. 7 отъ избирателния законъ, прѣдстои на градскитѣ и селскитѣ общини да извършатъ до края на м. февруарий 1916 г., се отлага съ два мѣсеца, считано отъ датата на заповѣдта за обща демобилизация на въоръженитѣ сили въ царството.“

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Константинъ Бозвелиевъ.

К. Бозвелиевъ: Г. г. народни прѣдставители. Ще си спомните, че ние имаме два закона, издадени по сжщата материя: единиятъ законъ е отъ 22 декемврий 1914 г., съ който изборитѣ за членове на окръжни сѣвѣти се отложиха за първия недѣленъ день слѣдъ изтичане два мѣсеца отъ датата на вдигане военното положение въ царството, а другиятъ законъ е отъ 30 януарий 1915 г., съ който се отлагатъ изборитѣ за членове на градскитѣ общински сѣвѣти за втория недѣленъ день слѣдъ изтичането единъ мѣсець отъ датата на вдигане военното положение въ страната. Съ чл. 2 отъ сжщия законъ се отлагатъ изборитѣ за селскитѣ общински сѣвѣти за слѣдъ два мѣсеца пакъ отъ датата на вдигане военното положение.

Въ мотивитѣ на настоящия законопроектъ г. министърѣтъ на вжтрѣшнитѣ работи иска сега да се отложи съставянето на избирателнитѣ списъци, което трѣбваше да стане прѣзъ 1916 г., за два мѣсеца слѣдъ демобилизацията, обаче г. министърѣтъ не ни казва какво ще стане съ ония български граждани, които прѣзъ 1915 и 1916 г. сж добили своитѣ избирателни права. Понеже единитѣ избори ставатъ единъ мѣсець слѣдъ демобилизацията, а другитѣ ще станатъ два мѣсеца слѣдъ демобилизацията, очевидно е, че въ новитѣ избирателни списъци, съставянето на които се отлага два мѣсеца за слѣдъ демобилизацията, не ще да има имената на онѣзи български граждани, които сж добили избирателнитѣ си права прѣзъ това врѣме. Ние бихме желали г. министърѣтъ на вжтрѣшнитѣ работи да ни каже, какво ще стане съ тия избиратели. Ще бждатъ ли тѣ лишени отъ правото да участвуватъ въ изборитѣ?

Министъръ Х. Г. Поповъ: Никой избирателъ нѣма да бжде лишенъ отъ избирателното си право, г. Бозвелиевъ. Всички български граждани, които иматъ право по избирателния законъ да бждатъ избиратели, ще бждатъ вписани въ избирателнитѣ списъци.

А. Коновъ: Вие отлагате вписването имъ. Какъ ще гласуватъ, когато не сж вписани. Обяснете какъ ще иматъ право да гласуватъ?

Министъръ Х. Г. Поповъ: Отлага се съставянето и окончателното сключване на списъцитѣ, г. Коновъ. Тѣ сж двѣ понятия различни. Всѣки български гражданинъ, който е добилъ по избирателния законъ правото да бжде избирателъ и избираемъ, а прѣдимно избирателъ, ще бжде непрѣмѣнно вписанъ въ избирателнитѣ списъци. За това съмнѣние не може да има.

Нѣкой отъ лѣвицата: Съ утѣшение само не може.

Министъръ Х. Г. Поповъ: Но какво говорите „утѣшение“? Какъ е възможно, моля ви се, да се говори тъй по единъ такъвъ сериозенъ въпросъ? Всѣки български гражданинъ, който е придобилъ, като израстналъ, избирателни права, станалъ е избирателъ, на какво основание можете вие да го лишите да бжде вписанъ въ избирателнитѣ списъци? За ради това се иска отлагането, за да можатъ всички тѣзи хора утрѣ, когато се завърнатъ, като ги впишемъ въ спи-

събитъ, да видятъ дали сж вписани или не, за да бждатъ вписани въ надлежитъ общински управления.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Ама нма да има редовни списъци.

К. Бозвелиевъ: Изборитъ ставатъ по списъци, надлежно утвърдени. Вие, г. министре, съ Вашето предложение отлагате съставянето на тѣзи списъци за два мѣсеца слѣдъ демобилизацията, а въ туй врѣме сж назначени да ставатъ избори. И азъ питамъ: по кои списъци ще станатъ тѣзи избори?

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: По старитъ списъци.

К. Бозвелиевъ: Е добръ, какво става съ правата на тѣзи български граждани, които сж станали избиратели прѣзъ това врѣме?

Министъръ Х. Г. Поповъ: Не знаете ли реда, г. Бозвелиевъ? Когато единъ човѣкъ не се намѣри въ избирателнитъ списъци, Вие не знаете ли какъ постѣпва той? Азъ ли трѣбва отъ тукъ да Ви обясня?

К. Бозвелиевъ: Зная това.

Министъръ Х. Г. Поповъ: Вие сте адвокатъ и знаете какво трѣбва да направи нѣкой, когато го нма въ избирателнитъ списъци. Вие знаете какъ става това и искате разяснения отъ менъ. Може ли това да се говори сериозно?

К. Бозвелиевъ: Г. министре! Четете чл. 10 отъ избирателния законъ. Азъ искамъ да бжа наясно, защото се касае за правата на стотини и хиляди избиратели. Чл. 7 отъ избирателния законъ казва, че всѣка година се съставятъ избирателни списъци. Другъ единъ членъ отъ закона казва, че прѣзъ тои години става допълване на избирателнитъ списъци. Прѣдвидено е въ кои години ще става това допълване. 1915 г. не е въ числото на тѣзи години, а 1916 г. е година за съставянето на нови окончателни и основни списъци. Вмѣсто да се внасяше прѣдложение за отлагането на тѣзи списъци, не бѣше ли по-лесно, по-практично за тая година да се прѣдвиди онова задължение, което се касае само за допълване списъцитъ, а именно да се задължатъ общинитъ не да съставятъ нови списъци, а да направятъ допълнения къмъ съществуващитъ списъци за ония граждани, които сж добили сега правото на избиратели? Менъ ми се струва, че това бѣше по-практично, прѣдъ видъ особеното положение, въ което сме поставени поради войната. Азъ разбирамъ онзи мотивъ, че при отсъствието на избиратели не ще има кой да провѣри дали сж запазени тѣхнитъ права или не, обаче ние изпадаме въ друга една крайностъ, че ги лишаваме съвършено отъ права, като не ги вписваме въ списъцитъ. А за туй има единъ членъ въ закона, който казва: „Прѣзъ годинитъ 1911 и 1915 не се правятъ нови списъци, а се правятъ допълнителни списъци на онѣзи, които сж добили прѣзъ тѣзи години право на избирателство.“ Щомъ това е тѣй, защо не се възползувате, г. ми-

нистре, отъ този членъ и вмѣсто да искате отлагането на цѣлитъ списъци за друго врѣме, да задължите общинитъ тази година да направятъ своитъ допълнителни списъци къмъ съществуващитъ, за да не лишите онѣзи граждани, които добиятъ прѣзъ това врѣме правото на избиратели?

Министъръ Х. Г. Поповъ: Страхътъ е, значи, да не бждатъ лишени българскитъ граждани отъ избирателно право. Успокойте се, г. Бозвелиевъ. Азъ заявявамъ: нма да бжде лишенъ нито единъ български гражданинъ, който ще добие това право; той ще се възползува отъ това и ще упражни своето избирателно право.

К. Бозвелиевъ: Непрѣмѣнно ще трѣбва, г. министре, тогава да се прибави една добавка къмъ този членъ единственъ въ законопроекта, за да се осигурятъ правата на онѣзи български граждани, които ставатъ избиратели прѣзъ това врѣме. Инакъ ние се намираме при едно положение, което ги лишава отъ възможността да упражнятъ своитъ права по конституцията.

Г. Кирковъ: Да се прибави една забѣлжка.

Министъръ Х. Г. Поповъ: Моли ви се, г-да, вѣрвайте, че не съмъ азъ онзи, който ще лиша българскитъ избиратели отъ упражнение на тѣхнитъ права. И като ви заявявамъ, че всѣки български гражданинъ, който прѣзъ този периодъ е напълнилъ годинитъ, за да бжде български избирателъ, ще бжде записанъ въ списъцитъ, мисля, че това е достатъчно.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Който приема този членъ тѣй, както се прочете, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приетъ.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„Чл. 2. Окончателното сключване на избирателнитъ списъци (чл. 26) се отлага съ два мѣсеца, въ зависимостъ отъ датата на съставянето имъ“.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Който приема чл. 2 тѣй, както се прочете, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Приетъ.

Слѣдующето засѣдание ще бжде утрѣ.

На дневенъ редъ ще имаме: трето четене на тѣзи два послѣдни законопроекта, които приехме сега на първо и второ четене и, второ, избиране анкетна комисия и членове на комитета за обществената прѣдвидливостъ и стопански грижи.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Ами какъ е прѣдложението за анкетна комисия?

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: То ще бжде отъ менъ.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Засѣдането се вдига.

(Вдигнато въ 6 ч. и 35 м. вечерята)

Прѣдседателъ: Д-ръ К. Д. ВАЧОВЪ.

Подпрѣдседателъ: Д-ръ И. МОМЧИЛОВЪ.

Секретари: { Д-ръ В. ЧЕРНЕВЪ.
Н. П. КАЛЧЕВЪ.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. ГЪЛЖБОВЪ.